

Europese
Commissie

[HERFST 2012 ▶ NR. 43]

panorama

inforegio

▶ Investeren in regio's

Gebruik van financie-
ringsinstrumenten om
de ondersteuning van
regionaal beleid te
bevorderen

▶ Interview met Jacques Delors

▶ Heroriëntatie van de fondsen
om de economische crisis te
bestrijden

▶ Open dagen: hoe maken
wij het verschil?

Regionaal
beleid

▶ **HOOFDARTIKEL** 3
Commissaris Johannes Hahn

▶ **INTERVIEW** 4-7
Jacques Delors – beschouwingen over het cohesiebeleid

▶ **SPECIAAL ONDERWERP** 8-13
GEbruik VAN FINANCIËLE INSTRUMENTEN TER ONDERSTEUNING VAN REGIONAAL BELEID

▶ **IN UW EIGEN WOORDEN** 14-19
Nationale en regionale opvattingen over het cohesiebeleid

▶ **HET CYPRIOTISCHE EU-VOORZITTERSCHAP: DE PRIORITEITEN VOOR HET COHESIEBELEID** 20-21

▶ **EUROPESE TERRITORIALE SAMENWERKING 2014-2020** 22-23

▶ **EUROPESE REGIO'S EN STEDEN: HOE MAKEN WIJ HET VERSCHIL?** 24-25

▶ **HERPROGRAMMERING VAN DE STRUCTURELE FINANCIERING OM DE ECONOMISCHE CRISIS TE BESTRIJDEN** 26-27

▶ **EU-STRATEGIE VOOR HET DONAUGEBIED: ÉÉN JAAR ONDERWEG** 28-29

▶ **VOORBEEDEN VAN PROJECTEN** 30-33
Voorbeelden van projecten uit Finland, Polen, Tsjechië en Italië, en een Europees territoriaal samenwerkingsproject van het Noordelijk programma voor de periferie

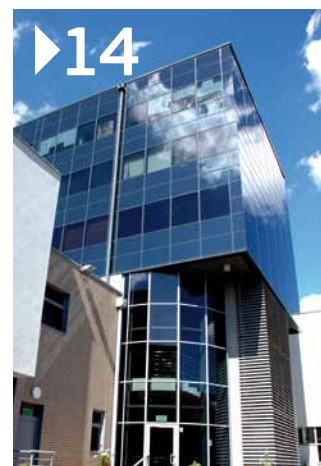
▶ **KAARTEN** 34-35
▶ Werkloosheidscijfer 2011
▶ Verloop van het werkloosheidscijfer tussen 2007 en 2011

▶ **DE BENADERING VAN LOKALE TERRITORIALE COHESIE** 36-37

▶ **HET BLIJFT MAAR BERGOPWAARTS GAAN MET REGIOSTARS-WINNAAR ECO WORLD STYRIA** 38

▶ **REGIOSTARS 2013: BEKENDMAKING FINALISTEN** 39

▶ **AGENDA** 40

Foto's (pagina's):
Omslag: © Europese Commissie
Pagina's 8, 9, 25, 27, 28, 29, 39: © Europese Commissie
Pagina's 3, 4, 6: © Notre Europe
Pagina 10: © North East Finance – KredEx – Duda Breseeg, Neem
Pagina 12: © Wielkopolskie Centrum Wspierania Inwestycji Sp. z o.o. – HOSSA S.A.
Pagina 15: © Pools Ministerie van Regionale Ontwikkeling
Pagina 16: © Sky-Watch
Pagina 17: © Negundo Innovation Center
Pagina 18: © Wetenschaps- en technologiepark Gdańsk
Pagina 19: © La Cub – Didier Doustin – Anthony Rojo
Pagina's 21, 36, 37: © Shutterstock
Pagina 22: © GRaBS
Pagina 23: © Haparanda/Tornio
Pagina 25: © Regering van Catalonië
Pagina 30: © PGNI G S.A.
Pagina 31: © Ministerie van Regionale Ontwikkeling, Tsjechië
Pagina 32: © Mitchell O'Gorman
Pagina 33: © METALPROGETTI spa

Dit magazine wordt in het Engels, Frans en Duits gedrukt op gerecycleerd papier. Het is beschikbaar in 21 talen via deze link: http://ec.europa.eu/regional_policy/information/panorama/index_nl.cfm

De standpunten in deze publicatie zijn die van de auteur en geven niet noodzakelijk de zienswijzen van de Europese Commissie weer.

► HOOFDARTIKEL

Een van de innovatieve manieren om de doelmatigheid en efficiëntie van het regionaal beleid van de EU te vergroten, is het gebruik van financiële instrumenten. Dit soort ondersteuningsmechanismen, die variëren van financieringstechnieken tot technische ondersteuningsfaciliteiten, kunnen ertoe bijdragen dat verdere financiering wordt aangetrokken en aanvullende deskundigheid en kennis binnenboord worden gehaald.

Deze innovatieve financieringsinstrumenten zijn gedurende de programmeringsperiode 2007-2013 in samenwerking met de Europese Investeringsbank ontwikkeld en vormen inmiddels een belangrijk aspect van het volgende meerjarig financieel kader (2014-2020). De bedoeling is extra investeringen te genereren ten behoeve van de verwezenlijking van de Europa 2020-doelstellingen. Dat betekent gerichte investeringen in duurzaamheid, nieuwe technologieën, bevordering van vaardigheden, en innovatie. Dit zijn precies de gebieden die moeten worden gestimuleerd om werkgelegenheid en economische groei te realiseren.

10 jaar open dagen

In oktober dit jaar vieren wij de tiende verjaardag van de open dagen van de Europese Week van regio's en steden. Deze bijeenkomst duurt een week en is inmiddels uitgegroeid tot een belangrijk jaarlijks evenement voor regionale en lokale autoriteiten. Deze krijgen de gelegenheid om in Brussel regionale, nationale en Europese beleidsmakers te ontmoeten en om de projecten en acties in hun regio's en hun bijdrage aan het EU-cohesiebeleid voor het voetlicht te brengen.

De open dagen worden georganiseerd in samenwerking met het Comité van de Regio's en het thema van dit jaar is: „Europese regio's en steden: hoe maken wij het verschil?” Dit evenement vormt een goede gelegenheid om het debat over de toekomst van Europa, het cohesiebeleid en meerlagig bestuur aan te wakkeren.

De inspiratie van Delors

In deze context is het ons een ware eer om met de voormalige voorzitter van de Europese Commissie Jacques Delors te mogen praten over de voortgang van het Europese cohesiebeleid. Het huidige cohesiebeleid is voor een groot deel geïnspireerd door deze voormalige voorzitter, die de noodzaak inzag om de ontwikkeling van de regionale economieën in Europa meer in evenwicht te brengen. Ongeacht de onontkoombaarheid van de economische crisis hebben de argumenten die pleiten voor een regionaal beleid op basis van solidariteit, cohesie en slimme en gerichte investeringen nog niets aan kracht ingeboet.

Johannes Hahn

*Lid van de Europese Commissie,
met verantwoordelijkheid voor het regionaal beleid*

► JACQUES DELORS – BESCHOUWINGEN OVER HET COHESIEBELEID

„Het is van belang onderscheid te maken tussen Europese solidariteit in het licht van de economische crisis en de alles overkoepelende solidariteit binnen Europa. ”

In een interview met *Panorama* benadrukt Jacques Delors, voormalig voorzitter van de Europese Commissie van 1985 tot 1995, het voortdurende belang van het cohesiebeleid voor de toekomstige ontwikkeling van de Europese regio's en roept hij op tot een radicale herberekening van het economisch welzijn om te zorgen dat ook echt alle voordelen van de regionale ontwikkeling worden meegerekend.

Economische crisis

Omdat het eens te meer van cruciaal belang is om de concurrentiepositie van Europa te verbeteren en nieuwe banen te creëren, moet het cohesiebeleid niet worden verward met mededingingsbeleid, zo benadrukt voormalig voorzitter van de Europese Commissie Jacques Delors.

„Het is van belang onderscheid te maken tussen Europese solidariteit in het licht van de economische crisis en de alles overkoepelende solidariteit binnen Europa. Dat zijn twee verschillende dingen. Als er vuur is, is de brandweer uiteraard nodig om die te blussen. Maar tegelijkertijd hebben wij ook architecten nodig die plannen maken voor de lange termijn. Sterker nog, het is mijn overtuiging dat, nu wij een antwoord moeten zien te vinden op de crisis, structureel beleid niet op een zijspoor mag belanden. Dit beleid heeft zijn eigen logica. Waar nodig, kan dit worden aangepast aan de veranderende economische realiteit.”

In een gesprek met *Panorama* vanuit zijn kantoor in de denktank Notre Europe te Parijs verwerpt Delors de gedachte dat het regionaal beleid van de EU weinig meer is dan een herverdelingsbeleid: „Voor mij is het regionaal beleid bovenal een instrument voor ontwikkeling, dat als meerwaarde ook nog het effect van herverdeling heeft.”

De voormalige voorzitter van de Europese Commissie benadrukt het belang van een bottom-up aanpak voor EU-beleid: „In de huidige EU met haar 27 lidstaten kunnen wij niet voorbijgaan aan deze bottom-up dimensie. Dit omvat ook een van de filosofische fundamenten van het Europese bouwwerk, en dat is subsidiariteit.”

„Grote verschillen in economische ontwikkeling tussen bepaalde regio's waren altijd al een feit. Het cohesiebeleid is opgezet om onderontwikkelde regio's in staat te stellen de concurrentie te weerstaan en tegelijkertijd iets bij te dragen aan Europa. Alle voorstellen die wij hebben ontwikkeld waren gestoeld op een drietal allesoverkoepelende beginselen: concurrentie, samenwerking en solidariteit. Je kunt niet een van deze aspecten weglaten en met succes verder bouwen aan Europa.”

Metten van de economische ontwikkeling

Maar hoe moeten wij de economische ontwikkeling meten, zo vraagt Delors zich af: „Vergeleken met tien jaar geleden hebben wij gemiddeld 45 minuten nodig om naar ons werk te komen, in plaats van 30 minuten. Het bbp neemt toe naar mate de verkeersopstoppingen toenemen, omdat wij meer auto's en benzine consumeren. Ik stel dan vast dat de burger een half uur aan vrije tijd heeft moeten inleveren zonder dat hij daarvoor iets aan beloning heeft teruggekregen.”

Een belangrijk punt voor de voormalige econoom is hoe deze factoren kunnen worden gemeten. „Onze huidige boekhoudkundige maatstaf is het bbp, maar deze houdt niet effectief rekening met het concept welzijn. Wij moeten een nieuwe manier vinden om de prestaties te berekenen, met name in de regionale context. Als wij beschikken over een dergelijk systeem voor prestatiemeting, zullen wij zien dat er een hoop nieuwe welvaart in de regio's is gecreëerd.”

Delors publiceerde reeds in 1971 een boek over dit onderwerp, getiteld „Les Indicateurs Sociaux”. Momenteel is het een veelbesproken onderwerp onder economen. „Wij kunnen niet overstappen op een nieuw ontwikkelingsmodel en tegelijkertijd

vasthouden aan de traditionele berekeningsmethoden voor klassieke groei.”

„En we kunnen onmogelijk overstappen op een model dat rekening houdt met de vrije tijd van burgers, natuur en hulpbronnen, als wij niet onze berekeningsmethode wijzigen. Wij zullen een geheel nieuwe manier moeten bedenken om onze prestaties te meten. Als wij daarbij uitgaan van een andere berekeningsmethode, zal blijken dat de voordelen van het regionaal beleid veel groter zijn.”

De oorsprong van het cohesiebeleid

„Voordat ik in 1985 kwam werken bij de Europese Commissie, had je het sociaal fonds en het regionaal fonds, ofwel het landbouwfonds”, legt Delors uit: „Beide bestonden reeds. Toen wij de toetredingsonderhandelingen met Spanje en Portugal begonnen, waren er onder de zuidelijke leden van de „10 lidstaten” zorgen over de verschillende ontwikkelingsniveaus. Om aan deze zorgen tegemoet te komen, stelden wij het Geïntegreerd Middellandse Zeegebied voor. Dit was het eerste voorbeeld van gecoördineerde regionale samenwerking om de economische en sociale problemen van het Middellandse Zeegebied op te lossen.”

„Door het succes van dit programma kwamen wij op het idee van gecoördineerde actie of „synthese” en deed ik het voorstel van sociale „cohesie”. Dit werd al snel een realiteit doordat wij het cohesiebeleid creëerden. Het was duidelijk dat de interne markt geen toekomst had zonder een economisch en sociaal cohesiebeleid. Dit werd een van de hoekstenen van de Europese Akte, die naar mijn oordeel Europa nieuw leven inblies.” ▶▶

PROFIEL: JACQUES DELORS

Jacques Delors was tussen 1985 en 1995 voorzitter van de Europese Commissie en was de eerste die drie termijnen in die functie uitdiende.

Delors is opgeleid als econoom en was lid van het Europees Parlement tussen 1979 en 1981, waar hij voorzitter werd van de Commissie economische en monetaire zaken.

Onder president François Mitterrand diende Delors in Frankrijk van 1981 tot 1983 als minister van Economische Zaken en Financiën, en van 1983 tot 1984 als minister van Economische Zaken, Financiën en Begroting.

Tijdens zijn voorzitterschap van de Commissie legde hij het fundament voor de introductie van de interne markt van de EU, die uiteindelijk in januari 1993 een feit werd. Als onderdeel van dit programma bevorderde hij de ontwikkeling van het cohesiebeleid voor de regio's van Europa.

In 1996 richtte Delors de in Parijs gevestigde denktank Notre Europe op. Hij is nog altijd een van de voorzitters hiervan.

In 2010 ondersteunde Delors het nieuwe initiatief Spinelli Group, dat is opgericht om de strijd voor federalisatie van de Europese Unie nieuw leven in te blazen.

Dichter bij de burger

Delors gelooft dat het cohesiebeleid een manier is om het Europese project dichter bij de Europese burger te brengen, alsmede een manier om het democratische tekort te verhelpen.

Hij wijst op de duizenden projecten die worden gefinancierd door middel van het cohesiebeleid en die de burgers aan de basis een tastbaar bewijs leveren dat de EU ook echt iets voor hen kan betekenen.

Partnerschap met de regio's

Delors spreekt nog altijd met passie over het beschermen en bevorderen van het initiatiefrecht van de Commissie en de voorhoederol daarvan in de omgang met de regio's.

„Wat ik van begin af aan nastreefde, was een echt partnerschap tussen de regio's en de Commissie. Dat is niet, zo verklaart hij, een Europa van de regio's dat het Europa van de nationale lidstaten tegenwerkt. Het is veel meer een partnerschap tussen de Commissie en de regio's waardoor de Commissie een uitgebreid bereik aan hulpmiddelen kan ontwikkelen ter bevordering van regionale ontwikkeling, en tegelijkertijd goede praktijken kan verspreiden.”

„Wat ik van begin af aan nastreefde, was een echt partnerschap tussen de regio's en de Commissie.”

„Helaas zien wij nu een ontwikkeling in de richting van excessieve centralisatie waarbij de lidstaten spreken voor de regio's”, aldus Delors: „Dit is niet het cohesiebeleid dat ik voor ogen had. Door middel van haar programma's en haar ervaringen in de praktijk zou de Commissie een goed inzicht moeten hebben in hoe die ontwikkeling moet worden verwezenlijkt.” Hij benadrukt echter dat „de Commissie niet de enige instelling is die zich dagelijks over Europa buigt.”

Delors gelooft dat de centralisatie die in alle landen heeft plaatsgevonden, een terugval betekent voor het Europa van de regio's. „Wat wij voor ogen hadden was een partnerschap waar iedereen van de ander leert”, benadrukt hij. »»

► NOTRE EUROPE – DELORS' GEESTESPRODUCT

Notre Europe is een in Parijs gevestigde denktank die is opgericht door Jacques Delors. De werkzaamheden en beleidsaanbevelingen van de denktank zijn geïnspireerd door zijn gedachtegoed.

Onlangs publiceerde de denktank een verslag over het toekomstig cohesiebeleid, getiteld: *The „Cohesion Pact”: Weathering the Crisis* (Het cohesiepact: de crisis doorstaan) door Marjorie Jouen (verkrijgbaar in het Frans en Engels).

In het verslag wordt het volgende gesteld:

Wij moeten de voorwaarden scheppen voor een overgang naar een „slim, groen en inclusief ontwikkelingsmodel”, zoals bepleit wordt in de Europa 2020-strategie. Daarbij zien wij het cohesiebeleid als een instrument van sociale vooruitgang

en welzijn, waarvoor mogelijk nieuwe kwalificatiecriteria vereist zijn.

Wij moeten de democratische koppeling tussen de Europese burgers en de Unie herstellen door de resultaten die zijn behaald door de Europese fondsen, tastbaar voor de burgers te maken en meer uit te gaan van vanuit de gemeenschap geleide lokale ontwikkeling.

Het toekomstig cohesiebeleid wordt ook geloofwaardiger als wij de procedures weten te vereenvoudigen, en dit vereist dat wij ervoor zorgen dat de Europese fondsen tot elke prijs beschikbaar zijn voor kleine, lokale projectinitiators.

►MEER INFORMATIE VINDT U OP

<http://notre-europe.eu/>

<http://www.notre-europe.eu/en/axes/>

[competition-cooperation-solidarity/works/publication/the-cohesion-pact-weathering-the-crisis/](http://www.notre-europe.eu/en/axes/competition-cooperation-solidarity/works/publication/the-cohesion-pact-weathering-the-crisis/)

Banen en onderwijs

Delors is al heel lang begaan met het onderwijs. In 1971 nam hij het initiatief tot de Franse Wet permanente beroepsontwikkeling („la formation professionnelle continue” – FPC), die bedrijven verplicht een deel van de winst apart te zetten voor de opleiding van hun personeel. Ook was hij van 1993 tot 1996 voorzitter van de Commissie voor onderwijs in de eenentwintigste eeuw van de UNESCO, waarvan het eindrapport werd gepubliceerd onder de titel: „Learning: the Treasure Within” („Leren: de innerlijke rijkdom”).

Een van zijn grootste successen is de introductie van het Erasmus-uitwisselingsprogramma voor studenten. „Persoonlijk ben ik erg ingenomen met het feit dat ik erin geslaagd ben het Erasmus-programma er doorheen te krijgen. Het laat eens te meer zien hoe belangrijk het is dat de Commissie initiatiefrecht heeft. Zonder dat zou het Erasmus-programma nooit werkelijkheid zijn geworden.”

„Dit initiatiefrecht van de Commissie moet behouden blijven”, benadrukt hij: „Maar overheden moeten niet alleen over onderwijs praten, zij moeten ook banen creëren. Wij hebben behoefte aan een economie waarin banen kunnen worden gecreëerd en waarin het onderwijs van betere kwaliteit is. Die twee gaan namelijk samen. Je kunt er niet zonder meer van uitgaan dat wie goed is opgeleid, ook meteen een baan vindt.”

Vergeeten jeugdwerkloosheid

Delors gelooft dat de belangen van de Europese jeugd de afgelopen twintig jaar zijn verwaarloosd. „In het witboek over groei, concurrentievermogen en werkgelegenheid, dat ik in 1993 heb voorgesteld, wordt gesteld dat de volwassen generatie de neiging heeft de problemen onderling op te lossen zonder daarbij rekening te houden met de jongere generatie. Door de schuld maar te laten groeien, de welvaartsproblemen niet op te lossen en de zwakke punten in onze onderwijsstelsels te negeren, hebben wij een buitensporige last op de schouders van onze jeugd gelegd – een last die onrechtvaardig is. Daar betalen zij nu de prijs voor.”

De stedelijke en plattelandsomgeving

Zonder het economische belang van kmo's te onderschatten haast Delors zich om erop te wijzen dat dit slechts één van de vele economische factoren is. „Het is niet omdat we op een bepaald punt in de economische cyclus staan dat wij ons moeten concentreren op één aspect en de andere moeten vergeten. Ons beleid moet ook gericht zijn op landbouw, het beheer van de natuurlijke bronnen, de bossen – waarover maar weinig wordt gesproken – territoriaal evenwicht en de creatieve capaciteit van industrie en diensten. Beleidsmaatregelen moeten zo worden opgesteld dat ze zo veel

„ Wij moeten bouwen aan een Europese Unie op basis van diversiteit, waarbij een maximum aantal initiatieven van onderaf kan worden aangedragen. ”

mogelijk ruimte laten dat er in ongeacht welke sector initiatieven kunnen ontstaan en slagen.”

De voormalige voorzitter van de Commissie benadrukt echter daarbij dat Europa het erfgoed is van iedereen en dat regionaal beleid evenzo een zaak is voor iedereen. „Net als dat de Europese samenleving een balans is tussen samenleving en individu, is deze evenzeer een balans tussen stedelijke ontwikkeling en plattelandsleven en natuur. Dat is onze erfenis”, zo zegt hij.

„In de samenleving bestaat een belangrijk verschijnsel, dat wij landelijkheid noemen, en waar maar weinig over wordt gesproken”, zegt hij: „Er zijn landen waar 80 procent van het platteland verstedelijkt is. Landelijkheid is een essentieel aspect. Wij moeten dit beschermen en helpen te ontwikkelen. En daar zijn de ongelijkheden juist het meest uitgesproken. Het zijn ook de mensen die daar leven, die het best kunnen zorgen voor ons natuurlijk erfgoed.”

Ontwikkeling van onderaf

Delors legt uit dat instellingen als het Comité van de Regio's, ook al zijn ze erg nuttig, niet kunnen vervangen wat nodig is voor de ontwikkeling van onderaf. „Parallel met de macro-economische ontwikkeling moeten de economische partijen op lokaal niveau zichzelf kunnen mobiliseren. In Frankrijk neem ik wel eens deel aan bijeenkomsten waar wordt gesproken over deze lokale mobilisatie. Er is bijvoorbeeld een organisatie genaamd „Sol et Civilisation”, die is opgericht door Franse boeren met als doel de ervaringen van overige Europese landen te bestuderen en deze kennis lokaal te verspreiden.

Ik vind dat elke burger op basis van de sociale economie zijn lot in eigen handen moet kunnen nemen, zonder dat wij daarbij voorbijgaan aan de diversiteit en de specifieke identiteit van Europa. Wij moeten bouwen aan een Europese Unie op basis van diversiteit, waarbij een maximum aantal initiatieven van onderaf kan worden aangedragen.”

►GEBRUIK VAN FINANCIERINGSINSTRUMENTEN TER ONDERSTEUNING VAN REGIONAAL BELEID

Een belangrijke doelstelling voor het volgende meerjarig financieel kader, „Een begroting voor Europa 2020”, is om extra investeringen te genereren voor de verwezenlijking van de Europese beleidsdoelstellingen door meer gebruik te maken van innovatieve financieringsinstrumenten. *Panorama* belicht de meerwaarde van financiële instrumenten voor het regionale beleid en kijkt hoe de Commissie deze in haar voorstellen voor de periode na 2013 verwerkt.

Indien financiële instrumenten onder de juiste omstandigheden en op de juiste manier worden gebruikt, kunnen zij een belangrijke rol spelen bij het optimaliseren van de efficiëntie en doelmatigheid van de uitvoering van regionaal beleid – een vanzelfsprekende prioriteit binnen het huidige economische en financiële klimaat.

Financiële instrumenten zijn een alternatieve manier om de publieke sector van middelen te voorzien, zodat deze hun beleidsdoelstellingen efficiënter kunnen verwezenlijken. Daarbij wordt gebruikgemaakt van commerciële praktijken en partijen, en wordt de kapitaalbreng van de marktsector gestimuleerd. Deze instrumenten kunnen verschillende vormen aannemen, zoals leningen, garanties voor leningen, aandelen, risicokapitaal

en microfinanciering. Wat deze instrumenten gemeen hebben is hun terugkerende karakter, d.w.z. dat de oorspronkelijke fondsen meerdere keren kunnen worden gebruikt gedurende diverse terugkerende cycli. Bijvoorbeeld:

Financiële instrumenten kunnen voor verdere meerwaarde zorgen door middel van hun vermogen om aanvullende financiering aan te trekken en aanvullende deskundigheid en kennis van verschillende partners, waaronder de Europese Investeringsbank (EIB) en de marktsector, te bundelen. Door steun te bieden die moet worden terugbetaald, kan de begunstigde ook worden gestimuleerd betere prestaties te leveren, zoals een hogere kwaliteit van het project en een grotere financiële discipline.

Uit een effectbeoordeling van door het EFRO gefinancierde zachte leningen in Noord-Italië bleek dat elke euro van een zachte lening 4,50 EUR aan marktinvesteringen genereerde, afgezet tegen een toetsingsgroep van kapitaaleningen aan kleine ondernemingen die geen noemenswaardige hefboomwerking hadden. Bovendien bedroegen de kosten per baan bij zachte leningen slechts 30 000 EUR, vergeleken met 64 000 EUR bij subsidies.

Financiële instrumenten: ervaringen tot op heden

Binnen het regionaal beleid zijn sinds 1994-1999 in beperkte bedragen financiële instrumenten beschikbaar, met name voor kleine en middelgrote ondernemingen (kmo's). In de periode 2007-2013 is het gebruik van financiële instrumenten gangbaarder geworden. De toepassing ervan omvat inmiddels veel meer dan steun aan kmo's en richt zich ook op duurzame stadsontwikkeling en energie-efficiëntie.

De laatst beschikbare gegevens laten zien dat tot het einde van 2011 ongeveer 5% van de EFRO-toewijzingen in de programmeringsperiode 2007-2013 zijn verleend aan financiële instrumenten. In totaal komt dat neer op bijna 500 fondsen.

In ongeveer 25 lidstaten zijn twee of meer fondsen voor ondernemingen ingesteld. Daarnaast bestaat er een grensoverschrijdend programma voor dergelijke fondsen. Ten minste zeven lidstaten hebben fondsen voor stadsontwikkeling. Vijf lidstaten hebben fondsen ingesteld, die exclusief gericht zijn op activiteiten op het vlak van hernieuwbare energie en energie-efficiëntie. Er is inmiddels al in meer dan 20 000 ondernemingen geïnvesteerd.

Er zijn fondsen ingesteld op zowel nationaal als regionaal niveau. Sommige daarvan staan op zichzelf; andere bevatten weer andere fondsen. De meeste financiële instrumenten zijn fondsen voor leningen. Qua aantal en hoeveelheid middelen komen aandelen- en garantiefondsen op een tweede plaats. Deze fondsen zorgen voor een multiplicatoreffect, waarbij verdere middelen worden toegevoegd van nationale en regionale begrotingen, van banken en van overige investeerders. Uit recente gegevens blijkt dat elke euro aan publieke middelen in de vorm van een lening één tot twee euro oplevert. In de vorm van een aandeleninvestering is dat één tot drie euro en in de vorm van een gegarandeerde lening één tot acht euro.

Start:
2010
Volume fonds:
155 000 000 EUR
Bijdrage EU:
53 000 000 EUR

►STEUN AAN ONDERNEMINGEN

Financiering voor Business North East Funds (UK)

Dit holdingfonds, dat wordt beheerd door North East Finance (Holdco) Limited, is gevestigd in 2010 en omvat zeven specifieke fondsen die een breed assortiment aan leningen en aandelenbeleggingen bieden aan opstartende ondernemingen en kmo's in het noordoosten van Engeland. Met ingang van 1 juni 2012 hebben de specifieke fondsen een bedrag van 58 miljoen EUR geïnvesteerd ter ondersteuning van 412 verschillende kmo's. 20,5 miljoen EUR daarvan is afkomstig van het North East England Competitiveness Programme (programma ter ondersteuning van het concurrentievermogen van Noordoost-Engeland). Daarbij is nog eens een bedrag van 77 miljoen EUR (73 miljoen EUR aan private financiering) losgemaakt, zodat de ondernemingen in Noordoost-Engeland uiteindelijk een bedrag van 135 miljoen EUR hebben ontvangen. Door deze investeringen zijn 532 nieuwe banen gecreëerd en nog eens 1 180 banen veilig gesteld.

►MEER INFORMATIE VINDT U OP

<http://www.northeastfinance.org/>

►ENERGIE-EFFICIËNTIE

KredEx (Estland)

KredEx opereert als holdingfonds dat financiële tussenpersonen selecteert om leningen te verstrekken voor de renovatie van appartementsgebouwen ten behoeve van een betere energie-efficiëntie. Afgezet tegen de gangbare marktomstandigheden bieden deze leningen gunstige rentetarieven (een vast tarief van 3,8% tot 4,7% voor 10 jaar, in tegenstelling tot het gangbare vaste tarief van 7% tot 10% voor 5 jaar of een variabel tarief), een gunstige vervaldatum (tot 20 jaar in plaats van ongeveer 12 jaar) en gunstige vergoedingskosten (0,5% tot 0,75% van het leenbedrag in plaats van tot 1% daarvan). Bij afronding van één van de programma's in 2011 waren 391 gebouwen met 14680 appartementen opgeknapt, hetgeen neerkomt op een totaalbedrag aan leningen van 34,3 miljoen EUR en een gemiddelde beoogde energiebesparing van ongeveer 36%.

►MEER INFORMATIE VINDT U OP

<https://www.swedbank.ee/business>
<http://www.kredex.ee/>

Start:
juni 2009
Volume fonds:
49 000 000 EUR
Bijdrage EU:
17 000 000 EUR

Start:
2008
Volume fonds:
993 000 EUR
Bijdrage EU:
340 000 EUR

►MICROKREDIETEN

Instituut voor microfinanciering (Midden-oost-Zweden)

Dit initiatief is gestart in 2008 en is bedoeld voor betere toegang tot financiering voor migrantenvrouwen die vaak op problemen stuiten als zij proberen kapitaal bijeen te brengen om een eigen bedrijf te starten of op te zetten. Het project zou aanvankelijk lopen tot begin 2011, maar inmiddels heeft het „Instituut voor microfinanciering van meer werkgelegenheid en economische en sociale integratie” zichzelf gevestigd als organisatie die leningen verstrekt en ondernemingen helpt hun barrières te overwinnen. Tot op heden heeft het Instituut voor microfinanciering nieuwe vrouwelijke ondernemers ondersteund bij het opstarten van 43 micro-ondernemingen, waardoor er 48 banen zijn gecreëerd. Een voorbeeld hiervan is Kholoud Yamami, die in 2004 uit Jordanië in Zweden is aangekomen en vervolgens steun heeft ontvangen om een bedrijf op te zetten dat Arabische koekjes produceert. Inmiddels levert het bedrijf aan vijf supermarkten. Dit project was in 2010 winnaar van de RegioStars-prijs in de categorie CityStar – Integratie van migranten of gemarginaliseerde groepen in stedelijke gebieden.

►MEER INFORMATIE VINDT U OP

<http://www.mikrofinansiering.se/>

Uitvoering steun 2007-2013

Om het gebruik van financiële instrumenten en zo de toegang van kmo's en micro-ondernemingen tot financiering en investeringen in duurzame ontwikkeling te bevorderen, heeft de Commissie met de EIB drie gezamenlijke initiatieven ontwikkeld: JEREMIE voor kmo's, JASMINE voor microfinanciering en, in samenwerking met de Ontwikkelingsbank van de Raad van Europa, JESSICA voor stadsontwikkeling.

De steun aan geïnteresseerde beheersinstanties heeft geresulteerd in ruim 110 uitvoerbaarheidsstudies, thematische studies en discrepantieanalyses. Bovendien hebben de in 2009 gelanceerde netwerkplatforms van JEREMIE en JESSICA de uitwisseling van kennis en goede praktijken tussen de Commissie, de beheersinstanties en overige belanghebbenden ondersteund.

Tot op heden hebben 55 verstrekkers van microkredieten uit 16 EU-lidstaten geprofiteerd van de door de technische ondersteuningsfaciliteit van JASMINE geboden diensten op het gebied van institutionele beoordeling of classificatie, toegespitste opleiding en bedrijfsontwikkeling. In aanvulling op het door de faciliteit verrichte werk is in december 2011 door de Commissie een Europese code voor goed gedrag bij het verstrekken van microkredieten gepubliceerd om goede praktijken op het gebied van microkredieten te bevorderen.

Welke lessen zijn er geleerd?

Bij de uitvoering van financiële instrumenten in het kader van regionaal beleid heeft zich in de praktijk een aantal problemen voorgedaan. Hier is niet alleen op gewezen door degenen die direct betrokken zijn bij de uitvoering ervan (de Commissie, de lidstaten, de beheersinstanties en de EIB), maar ook door de Europese Rekenkamer en het Europees Parlement:

- de behoefte aan wetwijzigingen en richtsnoeren ter verduidelijking van de draagwijdte van en de voorschriften voor financiële instrumenten, aangezien hun gebruik in programma's in het kader van de Structuurfondsen gedurende de periode 2007-2013 steeds gangbaarder is geworden;
- de beperkte praktijkervaring, in sommige gevallen, van belangrijke belanghebbenden van financiële instrumenten;
- complicaties bij het afstemmen van vraag en aanbod, hetgeen in sommige gevallen heeft geleid tot te hoge toewijzing van financiering, vertragingen voordat de financiering de kmo's bereikt, of het „parkeren” van fondsen; en
- het probleem om het juiste evenwicht te vinden tussen de doelstelling van de marktsector om het financiële rendement op de investering te optimaliseren en de doelstelling van regionaal beleid om bij te dragen aan groei en banen in de desbetreffende lidstaten en regio's.

▶ EUROPESE GEDRAGSCODE VOOR DE VERSTREKKING VAN MICROKREDIET

Dit verslag is beschikbaar in BG, DE, EL, EN, ES, FI, FR, HU, IT, NL, PL, PT, RO, SK, SV.

▶ JASMINE

„Joint Action to Support Microfinance Institutions in Europe”: initiatief van de Europese Commissie, dat is ontwikkeld in samenwerking met de Europese Investeringsbank (EIB) en het Europees Investeringsfonds (EIF). Biedt steun aan microkredietverstrekkers en microfinancieringsinstellingen voor betere toegang tot microkredieten in de EU.

▶ JEREMIE

„Joint European Resources for Micro to Medium Enterprises”: initiatief van de Europese Commissie, dat is ontwikkeld in samenwerking met het EIF. Bevordert het gebruik van financiële instrumenten ter verbetering van de toegang van kmo's tot financiering middels steunmaatregelen van de Structuurfondsen.

▶ JESSICA

„Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas”: initiatief van de Europese Commissie, dat is ontwikkeld in samenwerking met de EIB en de Ontwikkelingsbank van de Raad van Europa en dat is gericht op bevordering van het gebruik van financiële instrumenten ten behoeve van duurzame stadsontwikkeling.

▶ MEER INFORMATIE VINDT U OP

http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/instruments/index_nl.cfm

Start:
september 2010
Volume fonds:
69 800 000 EUR
Bijdrage EU:
53 400 000 EUR

Kweekvijver voor bedrijven in Poznań (Wielkopolska)

Afbeelding op basis van bouwkundig concept; gebouw nog in aanbouw.

DUURZAME STADSONTWIKKELING
Fonds voor stedelijke ontwikkeling in Wielkopolska en Pomorskie (Polen)

Bank Gospodarstwa Krajowego, de enige Poolse ontwikkelingsbank die volledig in staatsbezit is, fungeert in twee regio's, Wielkopolska en Pomorskie, als fonds voor stedelijke ontwikkeling.

Het ontwikkelingsfonds voor Wielkopolska concentreert zich op het nieuw leven inblazen en ondersteunen van de bedrijfsomgeving. Vanaf het moment van ondertekening van de operationele overeenkomst in september 2010 heeft het fonds al 26 leningaansvragen ontvangen voor een totale waarde van 59 miljoen EUR, en heeft het zes investeringsovereenkomsten getekend voor in totaal 23,2 miljoen EUR (een ander project ter waarde van 1,5 miljoen EUR is recentelijk goedgekeurd; deze investeringsovereenkomst zal binnenkort worden ondertekend). Projecten die worden ondersteund betreffen onder meer de renovatie van oude of historische gebouwen voor gebruik als onder andere kweekvijvers voor bedrijven of culturele centra.

Culturele vesting in Gdańsk (Pomorskie)

De operationele overeenkomst voor Pomorskie is getekend in oktober 2010. Sindsdien heeft het fonds al negen aanvragen ontvangen voor een totale waarde van 43,5 miljoen EUR, en heeft het één investeringsovereenkomst getekend voor een totaalbedrag van 4,5 miljoen EUR (een ander project ter waarde van 5,5 miljoen EUR is onlangs goedgekeurd; deze investeringsovereenkomst zal binnenkort worden ondertekend).

MEER INFORMATIE VINDT U OP
<http://www.bgk.com.pl/jessica>

Start:
oktober 2011
Volume fonds:
37 200 000 EUR
Bijdrage EU:
32 200 000 EUR

Culturele vesting in Gdańsk (Pomorskie)

Voorstellen 2014-2020: verbeteringen voor de toekomst

In het licht van deze ervaringen wordt in de Commissievoorstellen voor de periode 2014-2020 getracht een helderder en stabielere wet- en regelgevingskader te creëren voor financiële instrumenten die worden uitgevoerd op grond van cohesiebeleid en regionaal beleid.

In de financiële verordening worden de gemeenschappelijke voorschriften uiteengezet voor het gebruik van financiële instrumenten op alle beleidsterreinen die worden gefinancierd uit de EU-begroting. Het doel van de verordening is te zorgen voor gestandaardiseerde regels voor Europese aandelen- en schuldinstrumenten. Cohesiebeleid en regionaal beleid zouden zo nog steeds hun eigen specifieke regels hebben, maar deze zouden wel zijn opgesteld op een wijze die zorgt voor optimale consistentie en synergie met de regels die gelden voor financiële instrumenten die worden uitgevoerd in het kader van overige beleidsterreinen.

De regels zouden tevens moeten voorzien in een grotere doelmatigheid van de financiële instrumenten in het kader van het cohesiebeleid. Regels die het gebruik van financiële instrumenten voor specifieke sectoren beperken zijn daarom verwijderd. Voor het ontwerp van elk financieel instrument zijn daarentegen wel *ex-ante* beoordelingen verplicht gesteld om tekortkomingen van de markt of niet optimale investeringssituaties bloot te leggen.

Om voor alle lidstaten en beheersinstanties het gebruik van financiële instrumenten, indien gewenst, eenvoudiger te maken, worden er drie uitvoeringsmogelijkheden geboden:

- bijdrage aan op EU-niveau opgezette financiële instrumenten, waarbij de bijdragen worden gereserveerd voor investeringen in regio's en acties die vallen onder de operationele programma's;
- op nationaal of regionaal niveau opgezette gestandaardiseerde financiële instrumenten („off-the-shelf“-producten), waarvoor de voorwaarden vooraf worden gedefinieerd in een uitvoeringshandeling;
- bestaande of nieuw opgezette financiële instrumenten die op nationaal of regionaal niveau worden opgezet.

Ten slotte bevatten de voorstellen duidelijkere regels ten aanzien van financieel beheer, met inbegrip van maatregelen om te zorgen voor een hechtere koppeling tussen de aan de financiële instrumenten uitgekeerde middelen en de investeringen in de reële economie; versnelde uitbetaling aan de uiteindelijke ontvangers; flexibeler mogelijkheden om de problemen te overwinnen waar nationale autoriteiten voor staan bij de levering van nationale bijdragen; bepalingen inzake overgebleven middelen om te zorgen voor hergebruik van gerestitueerde middelen op een terugkerende wijze, conform de doelstellingen van het cohesiebeleid; en aanscherping van de verslaggeving, het toezicht en de evaluatiebepalingen.

Deze voorstellen worden momenteel op Europees niveau besproken. De uiteindelijke uitkomst hiervan is een meer samenhangend pakket voorschriften, dat de basis zal vormen voor een efficiënter en effectiever gebruik van de financiële instrumenten, met als doel te zorgen dat het cohesiebeleid in 2014-2020 een nog grotere uitwerking heeft.

Volgende stappen

Tezamen met de overige bepalingen van de verordening betreffende gemeenschappelijke bepalingen zijn de bepalingen inzake financiële instrumenten de komende maanden onderworpen aan een lopend debat met de Europese Raad en het Europees Parlement. Het doel is om halverwege 2013 tot een volledig pakket voorschriften en gedelegeerde en uitvoeringshandelingen te komen, zodat een tijdige start van de programma's voor 2014-2020 mogelijk is.

Bij het ontwerp van de maatregelen voor het gebruik van financiële instrumenten is het eveneens van belang om te leren van de ervaringen uit de huidige periode. In oktober 2012 stelt de Commissie een verslag op met de gegevens over de financiële instrumenten die zij van de lidstaten heeft ontvangen in het kader van de jaarlijkse uitvoeringsverslagen over de uitvoering van de programma's van de Structuurfondsen. Bovendien publiceert het externe evaluatienetwerk van het DG Regionaal beleid in oktober/november een verslag over het gebruik van financiële instrumenten binnen de programma's van de Structuurfondsen voor 2007-2013.

De Commissie wil graag zorgen voor een optimaal kader om de ambities te vervullen die vorig jaar zijn uiteengezet in „Een begroting voor Europa 2020“. Het gebruik van financiële instrumenten door middel van het cohesie- en regionaal beleid moet daarom bijdragen aan „...een groter rendement van de EU-begroting, zodat een groter aantal strategische investeringen kan worden gedaan, het groeipotentieel van de EU wordt vergroot en wordt bijgedragen aan de algehele ontwikkeling van de financiële markten na de crisis.“

▶ IN UW EIGEN WOORDEN

NATIONALE EN REGIONALE OPVATTINGEN OVER HET COHESIEBELEID

De Europese Unie omvat meer dan 270 regio's, verdeeld over 27 lidstaten. Elke regio heeft zijn eigen specifieke economische en culturele achtergrond en behoeften. Het is van belang dat beleidsmakers, bestuurders en ambtenaren op alle niveaus goed doordrongen zijn van het werkelijke effect dat het cohesiebeleid aan de basis heeft.

Dit is een van de redenen waarom *Panorama* de belangrijkste „consumenten” van het cohesiebeleid op nationaal en regionaal niveau oproept „hun stem te laten horen” en feedback te geven over hoe het Europees beleid functioneert, bijvoorbeeld over de huidige prestaties en successen of om inzicht

Panorama
verwelkomt
alle bijdragen!

te geven in de voorbereidingen op de komende programmeringsperiode. *Panorama* verwelkomt alle bijdragen en deze worden mogelijk in een toekomstige editie opgenomen.

▶ regio-panorama@ec.europa.eu

In deze editie geeft *Panorama* een overzicht van de feedback uit vijf lidstaten en regio's die hun opvattingen hebben gedeeld over het effect van het cohesiebeleid op hun grondgebied en hun burgers. De *Communauté urbaine de Bordeaux* laat haar licht schijnen op de voorstellen van de Commissie voor het cohesiebeleid 2014-2020, terwijl de regio Pomorskie zich richt op de resultaten voor de periode 2007-2013. Ondertussen kijken Denemarken, Polen en de regio Wallonië vooruit op de voorbereidingen voor de volgende programmeringsperiode.

▶ POLEN

▶ POLEN MAAKT ZICH OP VOOR VERDERE INVESTERINGEN IN SUCCES

Halverwege 2012 kon er geen scepsis meer bestaan over het vermogen van Polen om de middelen uit het cohesiebeleid efficiënt te besteden: voor ruim driekwart van het beschikbare bedrag waren contracten gesloten met begunstigden en het niveau van de reeds door de Europese Commissie gedane betalingen oversteeg het EU-gemiddelde.

De investeringen uit hoofde van het cohesiebeleid zijn overal te vinden: nieuwe en verbeterde wegen, een spoorwegverbinding met de luchthaven van Warschau, waterzuiveringsinstallaties, energie-efficiënt gerenoveerde gebouwen en moderne culturele centra dragen stuk voor stuk bij aan het veranderende beeld van het land. Opleidingen en maatregelen ter ondersteuning van ondernemerschap helpen mensen en bedrijven hun weg naar de markt te vinden. Tezamen hebben al deze investeringen de groei en de werkgelegenheid gestimuleerd: naar schatting lag het groeipercentage van het bbp over 2011 0,8% hoger dan het zou zijn geweest zonder het

cohesiebeleid. Eind 2011 hadden de EU-fondsen een bijdrage aan de werkgelegenheid geleverd van 3%. Dat komt erop neer dat één miljoen mensen aan werk zijn geholpen. Van even groot belang is echter dat het gebruik van de EU-fondsen een positief effect heeft gehad op de bestuurlijke cultuur in de talloze betrokken centrale en regionale instellingen. De ontwikkeling van strategische benaderingen en doelmatige beheersstructuren, betere uitvoering van milieuprocedures en decentralisatie door de regio's meer verantwoordelijkheid te geven, zijn maar een paar voorbeelden van deze indirecte voordelen.

De voorbereidingen voor de programmering van het cohesiebeleid 2014-2020 zijn reeds in volle gang: de instellingen en partners zijn zich er goed van bewust dat een succesvolle besteding van de toekomstige middelen afhangt van een goede voorbereiding. Het proces wordt gecoördineerd door het ministerie van Regionale Ontwikkeling en blijft niet beperkt tot het plannen en besteden van de EU-fondsen. Een van de eerste mijlpalen was de voorbereiding en goedkeuring van de

Modernisering en ontwikkeling van de infrastructuur van de handelsbeurs van Kielce als internationaal expositie- en congrescentrum

Nationale regionale ontwikkelingsstrategie in 2010, gevolgd door het opstellen van nationale ontwikkelingsstrategieën op de lange en middellange termijn, gekoppeld aan acht geïntegreerde transsectorale strategieën ten aanzien van prioriteiten, waaronder een innovatieve en effectieve economie, menselijk kapitaal, energieveiligheid en het milieu. Als uitgangspunt voor het debat over de EU-fondsen 2014-2020 worden niet alleen de gaten genomen, maar ook het potentieel dat kan worden aangeboord, evenals de meest doelmatige draagwijdte en vorm van de maatregel. Om de juiste antwoorden te vinden organiseert het ministerie van Regionale Ontwikkeling debatten met deskundigen over diverse thematische doelstellingen van toekomstig cohesiebeleid, alsmede bijeenkomsten met belangrijke partijen, zoals vertegenwoordigers van ministeries, steden, regio's, zakelijke partners, en sociale en economische partners, met inbegrip van speciale sessies van het Nationaal Territoriaal Forum.

Tijdens de onderhandelingen in Brussel heeft Polen zijn steun uitgesproken aan het besluit om het toekomstig cohesiebeleid doelmatiger te maken door dit te koppelen aan gerichte *ex-ante* voorwaarden. Al in de eerste helft van 2012 is het Ministerie van Regionale Ontwikkeling begonnen met de coördinatie van een verificatieproces van de voortgang. Zo wordt bijgehouden of wordt voldaan aan de diverse voorwaarden en criteria, die centraal staan bij de succesvolle besteding van toekomstige EU-fondsen. In samenwerking met de desbetreffende ministeries en instellingen zijn actieplannen overeengekomen en ingevoerd, die gericht zijn op bepaalde probleemgebieden. Dit moet een soepele start van de uitvoering van de nieuwe programma's vanaf begin 2014 mogelijk maken.

Przemysław Kalinka

*Afdeling structurele beleidscoördinatie,
Ministerie van Regionale Ontwikkeling*

► DENEMARKEN

► STRUCTUURFONDSEN ONDERSCHRIJVEN DE DEENSE METHODE

NADRUK OP THEMATISCHE CONCENTRATIE EN RESULTAAT

Over de periode 2007-2013 zal aan Denemarken ongeveer 500 miljoen EUR in totaal worden toegewezen. De ene helft daarvan is afkomstig uit het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) en de andere helft uit het Europees Sociaal Fonds (ESF). Dit betekent dat Denemarken ongeveer het kleinste bedrag per EU-burger ontvangt. Vanaf 2007 zijn de initiatieven gericht op groei en werkgelegenheid, uitgaande van de zes regionale strategieën voor bedrijfsontwikkeling die een weerslag vormen van de lokale uitdagingen. Tussen begin 2007 en eind 2011 hebben deze initiatieven uit hoofde van de Structuurfondsen een effect gehad op ruim 11000 ondernemingen en meer dan 33000 mensen. Over het algemeen verloopt de uitvoering van de doelstellingen van de programma's goed.

De Deense Bedrijfsautoriteit is de beheersinstantie voor de twee nationale programma's ter verbetering van regionaal concurrentievermogen en regionale werkgelegenheid – het EFRO-programma „Innovatie en kennis” en het ESF-programma „Meer en betere banen”. In de huidige periode gaat de aandacht vooral uit naar de Lissabonstrategie. Uit beoordelingen is gebleken dat de uitvoering van de programma's met succes is gekoppeld aan de strategieën op regionaal, nationaal en EU-niveau (ter ondersteuning van de doelstellingen van de Lissabonstrategie). Omdat Denemarken voor de periode 2014-2020 zijn aandacht zal gaan richten op de Europa 2020-doelstellingen, verwacht het land te kunnen terugvallen op zijn positieve ervaringen met de Lissabonstrategie en plaatselijke initiatieven.

Het doel van de initiatieven is momenteel om op basis van een strategisch kader dat geldt voor beide programma's, de bedrijfsomgeving zodanig te beïnvloeden dat wordt gegarandeerd dat de projecten ook echt gericht zijn op ondernemerschap, nieuwe technologie of personeel. Dit weerspiegelt een thematische concentratie die juist *niet* gericht is op specifieke industrieën of groepen.

Het is gebleken dat de strategische gerichtheid van de Deense programma's zeer solide is. En dit geldt bijvoorbeeld ook met betrekking tot de financiële crisis. Denemarken wil deze thematische concentratie vasthouden en mogelijk willen de Denen hierin nog verder gaan dan momenteel wordt voorzien. De verdeling van de fondsen voor vooraf bestemde doeleinden kan voor een ontvangend land met relatief weinig en kleine programma's een probleem vormen indien deze initiatieven ook moeten worden geconcentreerd op die gebieden waar de grootste nood is blootgelegd.

De Deense projecten ondersteunen ontwikkeling middels partnerschappen. Directe toelagen voor afzonderlijke bedrijfsinvestering komen maar zelden voor. Een typisch regionaal

fondsproject is het Internationaal Centrum voor Innovatie aan de Universiteit van Aalborg. Onder ondernemingen die deel uitmaken van een bedrijfsnetwerk wordt deskundigheid verzameld op grond waarvan bedrijven zich kunnen bekwaamen in het creëren van bedrijfsmodellen die moeilijk te kopiëren zijn. Een van deze ondernemingen heeft bijvoorbeeld een geavanceerde, autonome helikopter (radiografisch bestuurd) voor verkenningsdoeleinden ontwikkeld.

Omwille van de gerichtheid van de programma's heeft de Deense Bedrijfsautoriteit in samenwerking met het Deense Bureau van de Statistiek hard gewerkt aan de ontwikkeling van een efficiëntiemetingssysteem op basis van geregistreerd toezicht op en effectbeoordelingen van de initiatieven. Hiermee wordt ingespeeld op de toenemende verwachting van de rest van de EU dat het mogelijk moet zijn om het effect van initiatieven te documenteren. Nadruk op resultaat is iets dat bij zowel Denemarken als de EU een hoge prioriteit heeft, en voor alle Deense projecten moeten verplicht efficiëntiebeoordelingen worden ingebouwd. Belangrijke factoren zijn onder meer de opbouwsnelheid, het aandeel innovatieve ondernemingen en het aantal groeiondernemingen.

Uitgaande van de ervaringen vanaf 2007 is de verwachting nu dat voor de initiatieven in de periode 2014-2020 groei, bedrijfsontwikkeling, werkgelegenheid, lokale initiatieven, partnerschappen, thematische concentratie en resultaatgerichtheid eveneens kernpunten moeten zijn. Wij willen alles gewoon nog iets beter doen.

Preben Gregersen
Directeur regionaal beleid
Deense Bedrijfsautoriteit

Geavanceerde autonome helikopter

▶ BELGIË

▶ DE REGIO WALLONIË KIJKT UIT NAAR DE PROGRAMMERINGSPERIODE 2014-2020

De regio Wallonië werkt momenteel aan de uitvoering van twee operationele programma's die worden gefinancierd door het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) in het kader van de programmeringsperiode 2007-2013.

Het eerste programma betreft de provincie Hainaut, in het kader van de doelstelling van convergentie; het tweede programma betreft de rest van de Waalse regio, in het kader van de doelstellingen van regionaal concurrentievermogen en werkgelegenheid. Met behulp van overheidstoelagen ter

waarde van 1,79 miljard EUR worden activiteiten gefinancierd die bedoeld zijn om de bedrijfsactiviteit en werkgelegenheid te stimuleren, onderzoek, innovatie en beroepsopleidingen te ondersteunen, en de algehele aantrekkelijkheid van de regio te vergroten. Aan dit laatste wordt gewerkt middels stadsvernieuwingsprojecten, sanering en herinrichting van braakliggende gebieden en verbetering van de infrastructuur om meer bedrijfsactiviteit naar de regio te lokken.

Vanaf het begin van de projecten vijf jaar geleden zijn er 9600 nieuwe banen en 863 nieuwe ondernemingen in de

regio Wallonië gecreëerd. Tevens zijn in 29 stedelijke centra en 22 bedrijfs- en industriële gebieden verbeteringswerkzaamheden verricht. De regio heeft tot zijn genoegen in 494 ondernemingen en 22 internationaal erkende centra onderzoeksactiviteiten kunnen ondersteunen.

De regio Wallonië hoopt in de programmeringsperiode 2014-2020 munt te kunnen slaan uit deze resultaten en ziet dan ook uit naar de start daarvan.

Voor ons is het van groot belang dat de onderhandelingen snel worden afgerond, zodat de nieuwe programmeringsperiode ook echt op 1 januari 2014 kan beginnen. Daarom werken wij al vanaf het begin deze zomer samen met een academische deskundige, aan de voorbereiding van de partnerschapsovereenkomst en de operationele programma's, die uiteraard doordrenkt zullen zijn van de Europa 2020-doelstellingen (kmo's; onderzoek, ontwikkeling en innovatie; de CO₂-voetafdruk). Daarbij wordt uiteraard niet voorbijgegaan aan de belangrijke rol van de grote stedelijke centra voor de economische ontwikkeling. Wij streven ernaar in de eerste helft van 2013 alle documenten bij de Europese Commissie in te dienen, zodat wij op tijd klaar zijn en kunnen wachten op de grote dag. Wij willen de eerste oproepen tot voorstellen publiceren zodra de documentatie voor de programmeringsperiode is afgerond.

Dit alles is geen geringe opgave. Ik ben er echter zeker van dat wij het aankunnen, in nauwe samenwerking met het DG Regionaal beleid.

Jean Janss

Inspecteur-generaal, Afdeling coördinatie Structuurfondsen, Overheidsdiensten voor de regio Wallonië

► POLEN

► EU-STEUN VOOR POOLSE WETENSCHAP TECHNOLOGIEPARKEN IN DE REGIO POMMEREN

Het is al acht jaar geleden dat Polen toetrad tot de Europese Unie. Zonder enige twijfel hebben dit lidmaatschap en de mogelijkheid van het gebruik van EU-fondsen in grote mate bijgedragen aan de ontwikkeling van de regio Pommeren. Dankzij de financiële steun gedurende de fase voorafgaande aan de toetreding en vervolgens de periode 2007-2013, heeft de regio Pommeren zich dynamisch ontwikkeld en kan de gehele gemeenschap meeprofiteren van het effect van deze positieve veranderingen.

De regio Pommeren richt zich op investeringen in en de ontwikkeling van wetenschaps- en technologieparken, kweekvijvers en clusters. Het eerste technologiepark in Pommeren, het Wetenschaps- en technologiepark Pommeren, werd in 2001 gevestigd in Gdynia. Hierop volgde in 2004 de vestiging van de Kweekvijver voor innovatie en ondernemerschap Pommeren. Meer recentelijk is in 2006 het Wetenschaps- en technologiepark Gdańsk in het leven geroepen. Een van de laatste door de EU gefinancierde investeringen in de regio is de Kweekvijver voor technologie Stupsk. Ondertussen speelt het Industrie- en technologiepark Kwidzyn binnen de sector hernieuwbare energie van Pommeren een belangrijke rol voor de ontwikkeling van micro-, kleine en grote ondernemingen.

De totale waarde van de reeds uitgevoerde EU-projecten gericht op het creëren en ontwikkelen van wetenschaps- en technologieparken, en kweekvijvers en clusters voor ondernemerschap, bedraagt momenteel al meer dan 136 miljoen EUR. Instellingen zoals parken, kweekvijvers en clusters hebben duidelijk directe financiële steun nodig als zij hun doelstellingen willen bereiken en ondernemingen willen ondersteunen. De verwachting is dat dergelijke door de EU-fondsen gefinancierde investeringen zullen zorgen voor een snellere economische groei van de regio, en van Pommeren een aantrekkelijker partner zullen maken voor buitenlandse en lokale kapitaalinvesteringen. Pommeren is goed op weg om deze doelstellingen te verwezenlijken: er worden nieuwe technologieparken opgezet en de activiteiten van de parken die al bestaan, worden uitgebreid.

Marcin Twardokus en Joanna Speiser
Afdeling Regionale Programma's,
bureau van de voorzitter van het regiobestuur
van Pommeren

►FRANKRIJK

►BORDEAUX VERWELKOMT STEUN VAN EUROPESE COMMISSIE

De gemeenteraad van Bordeaux (de *Communauté urbaine de Bordeaux* of CUB) verwelkomt de financiële steun die de stad heeft ontvangen van de Europese Commissie om zich in dezelfde mate te kunnen blijven inzetten voor het regionale beleid van de EU. De EU-fondsen geven een flinke impuls aan door plaatselijke autoriteiten opgezette projecten.

Voor een flexibelere thematische concentratie

De CUB is uitermate verheugd over het feit dat er elf thematische doelstellingen zijn geselecteerd en dat de Commissie de financiering soepeler wil coördineren, zodat deze doelstellingen ook echt een bijdrage kunnen leveren aan de Europa 2020-strategie. Niettemin beperkt deze thematische concentratie – 80% van de EFRO-middelen zijn gericht op drie doelstellingen – op regionaal niveau de opties die beschikbaar zijn voor projectcoördinatoren en de mogelijkheden om meer in lijn te werken met het lokale beleid. De CUB is van mening dat de regionale en plaatselijke autoriteiten betrokken moeten worden bij de besluitvorming op nationaal niveau over thematische doelstellingen.

Erkenning van het belang van de stedelijke dimensie: een stap voorwaarts, maar verheldering is nodig

Het CUB is blij met het feit dat de Commissie heeft besloten zich te richten op stedelijke aangelegenheden. Deze vormen immers een belangrijke factor achter territoriale ontwikkeling. Gedurende de programmeringsperiode 2007-2013 ging de CUB hierin voorop middels een geïntegreerd stedelijk project. De gemeenteraad wil gedurende de volgende programmeringsperiode deze ervaringen graag een vervolg geven. De CUB ondersteunt het voorstel van het Europees Parlement om een geheel operationeel programma aan geïntegreerde stedelijke ontwikkeling te wijden. De CUB plaatst echter wel vraagtekens bij het platform voor stedelijke ontwikkeling dat de Commissie voorstelt, en zou eerder de voorkeur geven aan een oproep tot aanvragen in elke afzonderlijke lidstaat, uitgaande van de strategie voor geïntegreerde stedelijke ontwikkeling voor een specifiek gebied. Evenzo wacht de CUB nog op meer duidelijkheid over het bereik van de initiatieven inzake geïntegreerde territoriale investering, en hoe deze worden uitgevoerd.

De *Communauté Urbaine de Bordeaux* (CUB) vertegenwoordigt een bevolking van 720 000 mensen en 27 gemeenten, en speelt een voorname rol in het dagelijks leven van zijn inwoners. Daarnaast is de CUB een belangrijke financiële partner binnen de regio Aquitaine, die opdracht geeft tot tal van projecten en deze mede financiert. De CUB heeft drie centrale doelstellingen: het creëren van een grootstedelijke infrastructuur, de modernisering van stedelijke diensten en de ontwikkeling van de lokale economie.

Vereenvoudiging van procedures: een zeer welkome ontwikkeling

De CUB sluit zich geheel aan bij het initiatief van de Commissie om de uitvoerings-, beheers- en toezichtsregels van de Structuurfondsen te vereenvoudigen. Papierloze procedures, de nieuwe documentopslagperiode, controles die in verhouding staan tot de toegezegde fondsen, en de introductie van een enkele controle voor operaties met betrekking tot algehele uitgaven van minder dan 250 000 EUR, zijn stuk voor stuk stappen in de juiste richting, die wij dan ook toejuichen. Er blijven echter nog altijd de nodige procedurele problemen over. Zo zou de CUB graag willen zien dat de regels inzake beoordeling en beheer van toelagen in de volgende programmeringsperiode op nationaal niveau worden gestandaardiseerd. De procedure om vast te stellen welke uitgavenposten in aanmerking komen voor een EU-toelage zou eveneens eenvoudiger kunnen.

Meerlagig bestuur van cruciaal belang

De CUB onderschrijft volledig het belang dat door de Commissie wordt gehecht aan meerlagig bestuur. Als belangrijke partij binnen dit beleid is de CUB verheugd gedurende de volgende programmeringsperiode de mogelijkheid te hebben nauwer betrokken te zijn bij de ontwikkeling, de uitvoering en het toezicht. De CUB hoopt dat deze partnerschapsbenadering volledig zijn weerslag krijgt in alle nationale regelgeving. De gemeenteraad zal de voortgang van de onderhandelingen nauwlettend volgen en hoopt dat zijn zorgen worden gehoord en doorgegeven.

Anne Raimat

Directeur internationale betrekkingen en gedecentraliseerde samenwerking, en

Hélène Beaupetit

*Hoofd Europese afdeling
Communauté urbaine de Bordeaux*

► HET CYPRIOTISCHE EU-VOORZITTERSCHAP

DE PRIORITEITEN VOOR HET COHESIEBELEID

Gedurende de tweede helft van 2012 ligt het voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie bij Cyprus. Ongetwijfeld vormt dit een van de belangrijkste en meest uitdagende perioden in de geschiedenis van het land. De heer Adonis Constantinides, gezant van de Cypriotische regering, coördinator van het Meerjarig Financieel Kader en voorzitter van de groep Structuurmaatregelen, zet de prioriteiten van het Cypriotische voorzitterschap voor het cohesiebeleid uiteen. Speciale aandacht gaat uit naar de lopende onderhandelingen voor het wetskader dat voor het beleid zal gelden gedurende de periode na 2013.

► **ADONIS CONSTANTINIDES**
Gezant van de Cypriotische regering, coördinator van het Meerjarig Financieel Kader en voorzitter van de groep Structuurmaatregelen

► Wij maken momenteel moeilijke tijden door in Europa. Wat zijn de voornaamste prioriteiten van het voorzitterschap en wat kan er worden gedaan om het vertrouwen en de economische groei te herstellen?

Onder het motto „Op weg naar een beter Europa” heeft het Cypriotische voorzitterschap zich vier overkoepelende prioriteiten gesteld, op grond waarvan zal worden gewerkt aan de belangrijkste wetgevingsdossiers en overige initiatieven: (1) *een efficiënter en duurzamer Europa*; (2) *een beter presterende en groeiende Europese economie*; (3) *een relevantere Unie voor de burgers, op basis van solidariteit en sociale cohesie*; en (4) *betere betrekkingen met de buurlanden*. Alle inspanningen zijn erop gericht een beter Europa voor de volgende generatie na te laten. Dat begint ermee juist die hervormingen te bevorderen die nodig zijn om de huidige problemen te overwinnen en de groei en sociale cohesie binnen de EU te versterken. In de ogen van het Cypriotische voorzitterschap vormen de fundamentele beginselen en waarden van de EU, zoals opgenomen in het Verdrag van Lissabon, zelf de stuwende kracht achter deze hervormingen en dus achter de bevordering van het welzijn van de EU-burgers. Op basis van deze waarden kunnen wij werken aan inclusieve groei en nieuwe banen, met name voor jongeren, evenals aan duurzame ontwikkeling en een betere levenskwaliteit. In deze tijden is het meer dan ooit nodig dat wij een boodschap van hoop en solidariteit uitdragen aan alle Europese burgers, met name diegenen die gebukt gaan onder de effecten van deze ongekende economische crisis.

► Alle ogen zijn gericht op uw voorzitterschap om een compromis te vinden over het Meerjarig Financieel Kader (MFK): wat zijn uw prioriteiten en hoe gaat u dit alles aanpakken?

Het MFK is een belangrijk middel om structuur te geven aan de toekomst van de EU. Het afronden van de onderhandelingen over het MFK is dan ook onze topprioriteit voor de periode 2014-2020. Het Cypriotische voorzitterschap zal voortbouwen op de vooruitgang die is bereikt onder het Deense voorzitterschap, overeenkomstig het mandaat van de Europese Raad van juni. Wij zullen nauw samenwerken met de voorzitters van de Europese Raad, de Commissie en ook het Europees Parlement, waarvan wij de nieuwe rol, zoals opgenomen in het Verdrag, volledig zullen naleven.

Ons streven is om tot een begroting te komen die een katalysator is voor de EU bij haar streven om met succes de huidige problemen het hoofd te bieden, een begroting die bijdraagt aan ons gemeenschappelijke doel van een beter Europa. Het MFK moet zorgen voor adequate middelen die ons helpen de economische crisis te overwinnen en die ons een solide fundament bieden voor het stabiliseren van de Europese economie. Het concept van „kwaliteit van uitgaven” is een belangrijk aspect om te zorgen dat de programma’s zorgen voor extra waarde en efficiënt worden gepland en uitgevoerd, zodat alle belangrijke EU-beleidsmaatregelen bijdragen aan de EU-doelstellingen, met name groei en werkgelegenheid.

Onder het Cypriotische voorzitterschap zal het MFK op de agenda van elke Raad Algemene Zaken staan totdat de onderhandelingen zijn afgerond. Bovendien zal er aan het MFK een informele bijeenkomst van de ministers van Europese Zaken gewijd zijn. Het doel is voor het eind van het jaar in de Europese Raad tot een politieke overeenkomst te komen.

Samenwerking met het Europees Parlement is belangrijk als wij een gemeenschappelijk inzicht willen bevorderen, tot een overeenkomst willen komen en tijdig de juiste beslissingen willen nemen.

► **De onderhandelingen over de wetgeving voor het cohesiebeleid 2014-2020 zijn een veelzijdig proces met een breed scala aan partijen. Hoe denkt u het proces te kunnen versnellen en afronden? Aan welke aspecten van het pakket hecht u in het bijzonder belang? Hoe gaat u samenwerken met het Europese Parlement?**

Cohesiebeleid is niet alleen een uiting van Europese solidariteit, maar naar mijn oordeel ook het belangrijkste investeringsbeleid van de EU. Het kan een enorme bijdrage leveren aan de stimulering van groei en werkgelegenheid.

Wij willen er alles aan doen zo veel mogelijk voortgang te boeken met de onderhandelingen. De gesprekken lopen parallel met de onderhandelingen over het MFK, al kan het dossier niet worden afgesloten voordat er een overeenkomst inzake het MFK is bereikt.

Al is er onder het Deense voorzitterschap opmerkelijke vooruitgang geboekt, er moet nog belangrijk werk worden verricht. Om de vaart er goed in te houden, zijn wij in de Raad meteen begonnen intensief te werken aan oplossingen voor alle nog hangende kwesties. De bedoeling is deze voor het

einde van 2012 af te ronden. Daarbij gaat het met name om het Gemeenschappelijk Strategisch Kader, financieel beheer, beheers- en toezichtsystemen, territoriale ontwikkeling, voorlichting en communicatie en een aantal andere technische aspecten.

De bedoeling is om binnen de Raad tot overeenkomst te komen en tevens zo snel mogelijk met alle bevoegde EU-instellingen tot een gemeenschappelijk inzicht te komen over de programmerings- en beheerskwesties, teneinde de voorbereidingen van lidstaten en regio's voor de nieuwe periode mogelijk te maken.

Om tot overeenstemming te komen over de wetgeving, met uitzondering van de financiële kwesties met betrekking tot de MFK-onderhandelingen, staat het cohesiebeleid op de agenda van zowel de Raad Algemene Zaken van oktober als die van december. De informele bijeenkomst in Cyprus van ministers met verantwoordelijkheid voor het cohesiebeleid is bedoeld om de onderhandelingen te bevorderen en daarnaast om een eerste gesprek te voeren over het nieuwe hervormde beleid.

Nauwe samenwerking met het Europese Parlement is van specifiek belang en het is de bedoeling om gedurende het gehele onderhandelingsproces contact te houden. Vanaf de herfst zullen er informele trialogen worden georganiseerd en van alle kanten is de wil groot om zo veel mogelijk vooruitgang te boeken.

Tot slot, maar daarom niet minder belangrijk, willen wij de werkzaamheden van de vorige voorzitterschappen ten aanzien van de bevordering en uitvoering van de Territoriale Agenda 2020 voortzetten.

► **MEER INFORMATIE VINDT U OP**
<http://www.cy2012.eu/>

Groene en blauwe
ruimtelijke aanpassing
voor stedelijke gebieden
en ecosteden (RegioStars-
prijzen 2012)

▶ EUROPESE TERRITORIALE SAMENWERKING 2014-2020

MEER GEWICHT,
GROTERE AMBITIES

Het concept van Europese Territoriale Samenwerking (ETS) blijft in de context van het cohesiebeleid winnen aan belang en zichtbaarheid.

Een van de aspecten waaruit dit blijkt, is het wetsvoorstel van de Commissie, waarin een grotere begroting voor samenwerking wordt voorgesteld en waarin samenwerking tevens tot een van de twee hoofddoelstellingen voor de periode 2014-2020 wordt bestempeld. Het wordt algemeen erkend dat samenwerking een belangrijk hulpmiddel is voor versterking van de territoriale, economische en sociale cohesie van de EU. Daarnaast levert samenwerking een belangrijke bijdrage aan de grensoverschrijdende Europese integratie. Tijdens de open dagen van dit jaar wordt aandacht besteed aan de manieren waarop aan de hand van ETS oplossingen worden gevonden voor grensoverschrijdende problemen, schaalconomie wordt gerealiseerd, effectieve mechanismen worden uitgevonden om kennis te genereren en te delen, en het bestuur wordt verbeterd. Een van de drie hoofdthema's dit jaar luidt: „Territoriale samenwerking: een aanwinst voor Europa”.

Parallel met haar voorstellen voor meer financieel gewicht heeft de Commissie nog grotere verwachtingen over wat er met grensoverschrijdende, transnationale en interregionale samenwerkingsprogramma's kan worden bereikt. Om aan de ambities voor ETS te voldoen vereist de Commissie dat territoriale samenwerking volledig wordt opgenomen in de

strategische plannen en besluiten op zowel Europees als nationaal niveau. De prioriteiten voor samenwerking moeten worden bepaald in het Gemeenschappelijk strategisch kader en de partnerschapsovereenkomsten, en er zullen goed werkende coördinatiemechanismen tussen de verschillende EU-financieringsinstrumenten moeten worden ingesteld.

Ook moeten de samenwerkingsprogramma's meer toegespitst zijn. De Commissie stelt voor om de financiering voor grensoverschrijdende en transnationale samenwerkingsprogramma's te concentreren op uitsluitend de vier thematische Europa 2020-doelstellingen, teneinde het effect van deze programma's te vergroten. Dit moet gebeuren overeenkomstig de vastgelegde specifieke behoeften en het potentieel van de grensoverschrijdende en transnationale gebieden. Er zijn echter geen thematische beperkingen voor interregionale samenwerking. Dit zou het belangrijkste instrument moeten blijven voor de uitwisseling van ervaringen en goede praktijken ten aanzien van het gehele bereik aan Europa 2020-thema's.

Om de unieke aard van ETS in de context van het cohesiebeleid te onderstrepen heeft de Commissie een specifieke samenwerkingsverordening voorgesteld, waarin de algemene voorschriften van de verordening betreffende gemeenschappelijke bepalingen en de EFRO-verordening worden gespecificeerd en aangevuld.

Haparanda/Tornio, Zweden/Finland, Interreg IV/A Noord

Tijdens de lopende onderhandelingen in de Raad hebben de EU-lidstaten ingestemd met de noodzaak de resultaatgerichtheid van de programma's te vergroten, en met een grotere thematische concentratie van ETS. De Raad Algemene Zaken van 26 juni 2012 heeft voorgesteld de samenwerkingsprogramma's meer flexibiliteit te verlenen in hun keuze van thematische doelstellingen: 80% van de programmafinanciering zou zich moeten richten op vier thematische doelstellingen, zoals oorspronkelijk voorgesteld door de Commissie, maar de resterende 20% kan dan worden gebruikt voor andere zaken dan die op de lijst. Onder het Cypriotische EU-voorzitterschap zijn specifieke gesprekken met de lidstaten over de ETS-verordening gestart.

ETS heeft ook de aandacht en steun van het Europees Parlement. De Commissie regionale ontwikkeling heeft in een standpunt dat half juli 2012 in stemming is gebracht, voorgesteld om het aandeel van de begroting voor het cohesiebeleid dat is gereserveerd voor samenwerking, te verdubbelen: 7% in plaats van de door de Commissie voorgestelde 3,5%. Door de leden van het Europees Parlement zijn meer dan 250 amendementen op de ontwerpverordening inzake ETS ingediend.

De ETS-ontwerpverordening biedt de Commissie de middelen om via uitvoeringshandelingen de lijst goed te keuren met grensoverschrijdende en transnationale gebieden die steun kunnen ontvangen, uitgesplitst naar samenwerkingsprogramma. De Commissie heeft zich reeds over de kwestie

gebogen en heeft haar inzichten al kenbaar gemaakt: tijdens een bijeenkomst met de lidstaten te Brussel op 5 juni 2012 heeft zij de beginselen uiteengezet die gelden voor de geografische aspecten van programma's. Om kritische massa te genereren en middelen te sparen heeft de Commissie gewezen op de mogelijkheid om in de toekomst het aantal samenwerkingsprogramma's terug te brengen, bijvoorbeeld door kleinere programma's samen te voegen en grensoverschrijdende samenwerking in te bouwen in transnationale programma's.

De Commissie heeft tevens voor een aantal transnationale programma's de geografische scenario's gepresenteerd, met name naar aanleiding van het bestaan van twee macroregionale EU-strategieën en de toetreding van Kroatië in juli 2013.

De meeste lidstaten hebben gevraagd om voortzetting van de bestaande programma's, met als argument dat ze de vruchten moeten kunnen plukken van de goede samenwerking en de forse investeringen die al hebben plaatsgevonden in het kader van de huidige programmeringsstructuren en -systemen. Vanuit hun optiek is een grootscheepse en radicale wijziging van de programmageografie niet wenselijk.

►MEER INFORMATIE VINDT U OP

http://ec.europa.eu/regional_policy/cooperate/cooperation/index_en.cfm

10th ANNIVERSARY
European week of regions and cities
OPEN DAYS

▶ EUROPESE REGIO'S EN STEDEN: HOE MAKEN WIJ HET VERSCHIL?

Aandacht voor uitdagingen en verandering

De open dagen van dit jaar vinden plaats op een belangrijk moment, namelijk tijdens de gesprekken over de toekomstige rol en opzet van het cohesiebeleid. Als zodanig vormen zij een gelegenheid om het debat over de toekomst van Europa, het cohesiebeleid en meerlagig bestuur wat extra aan te wakkeren.

Het cohesiebeleid vormt het op één na grootste budget binnen de EU-begroting en voor de komende zeven jaar stelt de Commissie voor om een bedrag van 336 miljard EUR in de regio's te injecteren.

Het beleid is echter geheel nieuw vormgegeven als een op de toekomst gericht investerings- en groeibeleid. Deze koerswijziging gaat hand in hand met een gewijzigd gezichtspunt over de economische, sociale en territoriale ontwikkeling.

Het toekomstige cohesiebeleid wordt beter afgestemd op de Europa 2020-strategie voor slimme, duurzame en inclusieve groei. Hierdoor wordt groene en slimme groei in alle regio's van Europa de topprioriteit. Tijdens de open dagen zullen er 43 workshops en seminars aan dit onderwerp worden gewijd.

Al tien jaar zijn de open dagen van de Europese Week van regio's en steden een belangrijk jaarlijks evenement voor regionale en lokale autoriteiten. De open dagen vormen een gelegenheid voor duizenden lokale, regionale, nationale en Europese beleidsmakers en deskundigen om elkaar in Brussel te treffen en om de bijdragen voor het voetlicht te brengen die zij, door bij te dragen aan de uitvoering van het EU-cohesiebeleid, leveren aan de ontwikkeling van hun regio en de bevordering van de economische groei en werkgelegenheid in Europa. De open dagen worden georganiseerd door de Europese Commissie (DG Regionaal beleid) en het Comité van de Regio's en zijn een ideaal platform om te discussiëren over gemeenschappelijke uitdagingen op het vlak van regionale en lokale ontwikkeling en de mogelijk oplossingen daarvoor.

Het is onze gezamenlijke uitdaging om alle EU-fondsen en instrumenten, met inbegrip van die voor plattelandsontwikkeling, visserij en regionale en sociale ontwikkeling, samen te brengen onder één integrale territoriale benadering om nieuwe banen te creëren en de concurrentiepositie van de Europese regio's te waarborgen.

Onder de titel „Europese regio's en steden: hoe maken wij het verschil?“, zijn de workshops van de open dagen van 2012 gestructureerd rond drie thema's:

- slimme en groene groei voor iedereen;
- territoriale samenwerking: een aanwinst voor Europa;
- hoe kunnen wij zorgen voor goede resultaten?

De toekomstige groei van Europa hangt voor een groot deel af van de capaciteit van de regio's en de steden om te vernieuwen en een traject te ontwikkelen op weg naar groene en duurzame groei.

Tijdens de open dagen 2012 viert het evenement tevens zijn tiende verjaardag. Terugkijkend op tien jaar aan debatten en discussies, en aan presentaties en uitwisseling van goede praktijken, is het nu tijd voor enige positieve reflectie tijdens de algehele gesprekken over de toekomst van het Europese cohesiebeleid.

Ramon Luis Valcarcel Siso, voorzitter van het Comité van de Regio's en president van de regionale regering van Murcia, en José Manuel Barroso, voorzitter van de Europese Commissie.

Een terugblik op de open dagen: het regionale perspectief

In 2003 behoorde Catalonië tot een select groepje van tien regio's dat werd geselecteerd voor deelname aan de allereerste open dagen, zo herinnert Joan Prat i Coll, hoofd van de EU-delegatie van de regering van Catalonië: „Elke regio organiseerde een seminar dat open stond voor allerlei soorten belanghebbenden. De regering van Catalonië organiseerde een seminar waarin de beste Europese praktijken op het gebied van biobrandstoffen werden gepresenteerd. Het werd een groot succes, waarbij deelnemers de kans kregen om te discussiëren en van gedachten te wisselen over dit thema en om interessante contacten op te doen en zo voor de toekomst relaties op te bouwen.”

De open dagen groeide uit tot de Europese Week van regio's en steden, en Catalonië deed elk jaar mee. „Gedurende deze periode van tien jaar hebben wij kunnen zien hoe de open dagen zijn uitgegroeid tot een belangrijk jaarlijks evenement voor Europese, nationale, regionale en lokale autoriteiten. Hier kunnen zij laten zien hoe zij het EU-cohesiebeleid vormgeven en wat de resultaten en vooruitzichten ervan zijn, om er vervolgens met andere autoriteiten over te discussiëren. Uit de gehele EU komen ruim 6000 deelnemers bijeen. Meer dan 200 Europese regio's en steden nemen actief deel aan de open dagen.”

Joan Prat i Coll, hoofd van de EU-delegatie van de regering van Catalonië

Op initiatief van het DG Regionaal beleid huisvest het kantoor van Catalonië, het *Espai Catalunya Europa* aan de Wetstraat 227, in het hart van de Europese wijk in Brussel, dit jaar het accreditatiecentrum voor de registratie van deelnemers aan de open dagen.

„Dit biedt ons de gelegenheid onze regio eens goed in de schijnwerpers te zetten voor al die duizenden deelnemers die ons gebouw zullen bezoeken om hun badge voor de conferentie op te halen”, aldus Joan Prat i Coll.

► MEER INFORMATIE VINDT U OP
<http://www.opendays.europa.eu/>

► HERPROGRAMMERING VAN DE STRUCTURELE FINANCIERING OM DE ECONOMISCHE CRISIS TE BESTRIJDEN

Om de effecten van de economische crisis te bestrijden wordt in de lidstaten die het hardst zijn getroffen de werking van de programma's in het kader van het cohesiebeleid aangepast. Op deze manier kunnen zij ernaar streven de nieuwe problemen beter het hoofd te bieden.

Het EU-cohesiebeleid is voorzien van een flexibel kader waardoor middelen opnieuw kunnen worden verdeeld binnen een al eerder overeengekomen programma en het doel van de investering opnieuw kan worden afgebakend. Ook is er ruimte voor een meer algemene herprogrammering, indien de Europese Commissie daartoe besluit.

Eind 2011 heeft **IN ITALIË** een grootscheepse herverdeling van de prioriteiten voor uitgaven plaatsgevonden. Dit heeft ertoe geleid dat bijna de helft van de beschikbare 8 miljard EUR aan structuurfondsen opnieuw is toegewezen om strategische steun te bieden aan met name de zuidelijke regio's van Italië (Calabria, Campania, Puglia, Sicilië, Basilicata, Sardinië, Molise en Abruzzo). De door de Italiaanse autoriteiten ontwikkelde benadering omvat de belangrijkste aspecten en beginselen van het hervormde cohesiebeleid, zoals voorgesteld door de Commissie voor de periode 2014-2020. Het Italiaanse actieplan heeft als doel de inzet van de middelen te versnellen en de middelen met name aan te wenden voor groei en sociale inclusie. Het plan voorziet in de herprogrammering van een nog niet vastgelegd bedrag van 3,6 miljard EUR aan structuurfondsen ten gunste van onderwijs (330 scholen), de digitale agenda (nationale breedbandplan) en nieuwe banen (beroepsopleidingen, belastingvoordeelstelsels).

Als onderdeel van deze tweede fase ligt de prioriteit van de nationale programma's van het land bij vermindering van de ongelijke kansen van burgers en ondersteuning van grotere sociale inclusie.

Initiatief van Barroso

Om de specifieke problemen van jeugdwerkloosheid op te lossen en kleine en middelgrote ondernemingen (kmo's) meer te steunen bij het creëren van banen, is in januari 2012 een verdere herprogrammering van de structuurfondsen door de Europese Raad goedgekeurd.

Het initiatief-Barroso inzake jeugdwerkloosheid en financiering van kmo's moet gedurende 2012-2013 worden uitgevoerd en is in eerste instantie gericht op de acht lidstaten met de hoogste jeugdwerkloosheidscijfers: Griekenland, Ierland, Italië, Letland, Litouwen, Portugal, Slowakije en Spanje.

Er zijn „actieteams” samengesteld die bestaan uit landelijke ambtenaren en ambtenaren van de Europese Commissie. Deze zullen bepalen op welke vlakken de financiering opnieuw moet worden geprogrammeerd. Ongeveer 7,3 miljard EUR aan financiering is in deze landen ingepland voor herprogrammering.

Ondersteuning van kmo's

De toegang voor kleine ondernemingen tot financiering is in heel Europa een telkens weer opduikend probleem, en door de economische crisis en de kredietschaarste is dit probleem alleen maar groter geworden. Als onderdeel van de recente herprogrammering is aan het eind van 2010 naar schatting een bedrag van 8,1 miljard EUR (EFRO en nationale bijdragen) toegewezen aan meer dan 300 vermogens-, garantie- en schuldinstrumenten om financiële steun te bieden aan kmo's in de gehele EU. Tot nu toe zijn door deze financiële instrumenten, die inmiddels meer dan 10% van de directe steun uit het EFRO aan het bedrijfsleven vertegenwoordigen, naar schatting 90 000 banen bij kmo's gecreëerd of veilig gesteld.

Op grond van het initiatief-Barroso wordt nu meer aandacht besteed aan het bevorderen van de toegang van kmo's tot financiering op vlakken met een hoge jeugdwerkloosheid. Dit gebeurt aan de hand van door de EU ondersteunde financiële instrumenten.

De steun ter financiering van kmo's in **GRIEKENLAND**, **SLOWAKIJE**, **LETLAND** en **LITOUWEN** zorgt tevens voor aanvullende financiering van ten minste 5,1 miljard EUR. Hierdoor worden weer 5000 tot 6000 kmo's ondersteund, waardoor commerciële groei mogelijk is en meer baan zekerheid kan worden geboden.

IN PORTUGAL worden ongeveer 4000 kmo's gesteund door de 1,13 miljard EUR aan vreemd vermogen die wordt geboden door het EFRO, de Europese Investeringsbank (EIB) en private financiering.

IN SPANJE is 157 miljoen EUR opnieuw toegewezen om een tijdelijk fonds voor werkkapitaal te creëren ten behoeve van de financiering van innovatieve kmo's.

GRIEKENLAND kan beschikken over een nieuw liquiditeitsinstrument ter waarde van 500 miljoen EUR op basis waarvan EIB-leningen aan Griekse kmo's kunnen worden gegarandeerd.

Naar schatting kunnen 56000 kmo's profiteren van de herprogrammering van financieringsprioriteiten.

Terugdringen van de jeugdwerkloosheid

Naar schatting zitten momenteel ruim 5 miljoen jongeren in de EU zonder baan. Dit cijfer is nog steeds stijgende. De jeugdwerkloosheid bedraagt in Ierland 30% en in Griekenland 43%, en loopt in Spanje op naar 50%. Economische groei op zich is nog niet voldoende om dit sectorale probleem op te lossen. Het initiatief van de Commissie is met name gericht op jongeren die geen baan hebben en geen opleiding volgen, alsmede op het creëren van banen. Het doel is de jeugdwerkgelegenheid te stimuleren door middel van groter en gericht gebruik van het Europees Sociaal Fonds (ESF) en het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO).

IN SPANJE is bijvoorbeeld een bedrag van 135 miljoen EUR toegewezen aan de openbare arbeidsbemiddelingsdienst om jongeren aan werk te helpen.

IN IERLAND is een bedrag van 25 miljoen EUR gesluisd naar het geïntegreerde Youthreach-programma, dat onderwijs, beroepsopleidingen en werkervaring biedt aan jongeren die voortijdig school hebben verlaten en niet over een diploma of beroepskwalificatie beschikken.

IN ITALIË is de grootscheepse herprogrammering van uitgaven die reeds waren ingepland, eveneens gericht op jeugdwerkloosheid. Daarbij gaat het onder meer om de financiering van een werkgelegenheidsplan in Sicilië, dat ten goede zou moeten komen aan ongeveer 50000 jongeren, en nieuwe onderwijsactiviteiten voor 65300 studenten uit het zuiden. Daarnaast is er een groot initiatief opgezet, dat gericht is op bestrijding van het voortijdig schoolverlaten (ter waarde van 311 miljoen EUR), en wordt er extra financiering gereserveerd ter ondersteuning van jong ondernemerschap (100 miljoen EUR).

ONDERZOEK ECFIN TOONT POSITIEF EFFECT COHESIEBELEID AAN

Uit een onderzoek van het Directoraat-generaal Economische en financiële zaken (DG ECFIN) van de Europese Commissie blijkt dat het effect van het cohesiebeleid op de economieën van de lidstaten over het algemeen positief is.

DG ECFIN beschikt over het QUEST III-model voor macro-economische beleidsanalyse en onderzoek, dat aangeeft dat de uitvoering van de programma's in het kader van het cohesiebeleid 2000-2006 (d.w.z. tussen 2000 en 2009) in totaal heeft gezorgd voor een gemiddelde stijging van de bbp's van de EU-27 met 0,2%. De prognose is dat dit cijfer in 2020 zal zijn verdubbeld, dit in verband met de verbeterde structuur van de economieën als gevolg van voornoemde programma's. Economen van het DG ECFIN geven aan dat als gevolg van de positieve effecten voor de handel de EU als geheel beter af is met het cohesiebeleid dan zonder.

De eurocommissaris bracht onder meer een bezoek aan het nieuwe centraal station van Wenen, dat een toegangspoort moet gaan vormen voor personen- en vrachtovervoer per spoor uit de gehele Donaregio.

▶ EU-STRATEGIE VOOR HET DONAUGEBIED: ÉÉN JAAR ONDERWEG

Eén jaar na de introductie van de strategie heeft euro-commissaris Johannes Hahn diverse landen in het gebied bezocht om de vooruitgang in de praktijk te beoordelen.

Een macroregionale benadering voor het Donaugebied

De EU-strategie voor het Donaugebied is gelanceerd in juni 2011. In het spoor van de Oostzeestrategie is dit het tweede grote EU-samenwerkingsproject waarbij ministers en beleidsmakers beleidsmaatregelen, programma's en projecten ten aanzien van een aantal gemeenschappelijke kwesties doorvoeren.

Het gebied omvat een aantal van de rijkste en armste regio's van Europa. Ten tijde van de huidige economische crisis is het des te belangrijker voor het gehele Donaugebied om samen te werken en zo het potentieel te optimaliseren

en groei en werkgelegenheid te creëren. De EU-strategie voor het Donaugebied draagt eraan bij dit mogelijk te maken. Voor het gebied is een actieplan opgesteld dat concrete acties en projecten omvat, waaronder verbetering van de onderlinge verbindingen, met inbegrip van de vaargeulen in de Donau; bevordering van innovatie door uitwisseling van goede praktijken, netwerken en gezamenlijke initiatieven; en bevordering van het concurrentievermogen door bedrijven met elkaar in contact te brengen.

De eerste resultaten

Tijdens zijn reis van Wenen naar Sofia heeft commissaris Hahn tussen 27 juni en 1 juli zeven deelnemende lidstaten aangedaan. Het doel van de reis door Oostenrijk, Slowakije, Hongarije, Kroatië, Servië, Roemenië en Bulgarije was om de voortgang te beoordelen, beter inzicht te krijgen in de problemen in de praktijk en te bepalen wat er kan worden verbeterd.

Tijdens ontmoetingen met politieke vertegenwoordigers en overige belanghebbenden werd duidelijk dat de strategie nu al zorgt voor een nieuwe dynamiek, en dat er al belangrijke resultaten zijn. Dit werd geïllustreerd door een aantal van de bezochte projecten (zoals elders in deze editie te zien zal zijn):

- een rivierbeheerproject in de omgeving van Wenen, waarbij op een nieuwe manier met behulp van computermodellen en een lichte milieuvriendelijke infrastructuur de vaargeulen worden verbeterd en tegelijk wordt bijgedragen aan milieubescherming;
- geavanceerde projecten op het gebied van afvalwater en hernieuwbare energie (biogassen) in Hongarije;
- een conferentie inzake grensoverschrijdende samenwerking op het vlak van innovatie, met Roemeense en Bulgaarse belanghebbenden;
- een gecoördineerde noodresponsoefening met deelname van Bulgarije, Roemenië, Servië en Oostenrijk, waarbij benadrukt werd hoe uitrusting en benaderingen doelmatig kunnen worden gedeeld.

Cohesiebeleid en macroregionale strategieën

De macroregionale benadering, op basis waarvan lidstaten (en niet-lidstaten) die door geografische omstandigheden met elkaar verbonden zijn, samen worden gebracht, biedt mogelijkheden om de economische, sociale en milieueffecten van het cohesie- en overig EU-beleid te optimaliseren. De nauwere samenwerking inzake het strategisch plannen en inzetten van EU-fondsen levert een belangrijke bijdrage aan de verwezenlijking van de Europa 2020-doelstellingen. Daarbij gaat het onder meer om uitwisseling van goede praktijken, netwerken en gezamenlijke initiatieven op terreinen als economische groei en werkgelegenheid, vermindering van de braindrain, coöperatieve en duurzame ontwikkeling en verbetering van de bestuurlijke capaciteit.

Als zodanig stelt de Commissie voor de periode 2014-2020 voor om in het algehele programmeringsproces (het gemeenschappelijk strategisch kader, partnerschapsovereenkomsten en operationele programma's, waar van toepassing) macroregionale strategieën in te bouwen.

Volgende stappen

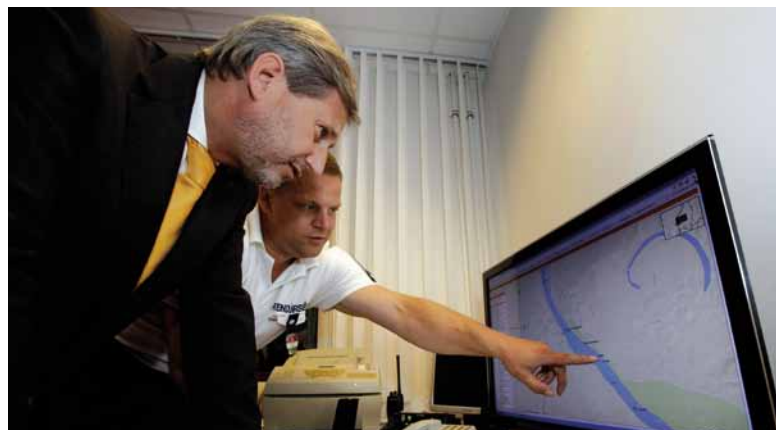
In november 2012 organiseert de Commissie tezamen met de Beierse autoriteiten het eerste jaarlijkse forum van de strategie. Dit zal verdere mogelijkheden bieden om de verrichte werkzaamheden te inventariseren, de meerwaarde van de strategie voor het voetlicht te brengen, het publieke bewustzijn te vergroten en betere toekomstplannen te maken. Wij horen graag van alle geïnteresseerde belanghebbenden hun voorstellen en ideeën.

De Vidin-Calafat-brug tussen Bulgarije en Roemenië, die eind 2012 gereed zou moeten zijn, en een deel van het trans-Europese vervoersnetwerk, met alle hulpverbindingen tussen Noordwest-Bulgarije, Zuidwest-Roemenië en Oost-Hongarije.

Commissaris Hahn bezoekt ook projecten inzake een kweekvijver voor een technologiebedrijf en een wetenschapspark in Osijek (Kroatië) (zie afbeelding) en Novi Sad (Servië), waar verbanden worden ontwikkeld tussen onderzoek, innovatie en ondernemingen.

De geïntegreerde rivier-/Schengen-grensovergang tussen Hongarije en Kroatië bij de haven van Mohács, was een ander project dat commissaris Hahn heeft bezocht. Hier hebben alle diensten toegang tot de nieuwste informatie-uitwisselingstechnologie onder één dak, hetgeen zowel de mobiliteit en de handel bevordert als de veiligheid vergroot.

►MEER INFORMATIE VINDT U OP

http://ec.europa.eu/regional_policy/cooperate/index_nl.cfm
<http://danube-region.eu/>
<http://balticsea-region-strategy.eu/>

Totale kosten:
465 140 000 EUR
Bijdrage EU:
119 726 000 EUR

▶ DOLNOSLAKIE, POLEN

▶ UITBREIDING GASOPSLAG- TERREIN OMWILLE VAN ENERGIEVEILIGHEID

Na een uitbreidingsproject van drie jaar is in het zuidwesten van Polen een enorme nieuwe ondergrondse gasopslagfaciliteit in bedrijf genomen. De faciliteit in Wierzchowice heeft een werkvolume ter grootte van 480 000 Olympische zwembaden en zal bijdragen aan de energieveiligheid op nationaal en EU-niveau.

Op ongeveer 40 km ten oosten van de stad Wrocław, in Nedersilezië, ligt Wierzchowice, dat bekendstaat om zijn grote en productieve aardgasvelden. De locatie leverde ruim twee decennia lang gas, tot 1995. Vanaf dat moment raakten de reservoirs uitgeput. Dankzij wijzigingen aan het reservoir en de infrastructuur ervan wordt het terrein momenteel gebruikt voor de opslag van methaangas.

In het kader van een project dat gedeeltelijk is gefinancierd door de EU, is in maart 2009 begonnen met de werkzaamheden om het aardgasreservoir om te zetten in een gasopslagfaciliteit. Met behulp van geavanceerde technologie die optimale energie-efficiëntie biedt – zoals nieuwe of opgewaardeerde compressoreenheden, boorputten en pijpleidingen – is het mogelijk gas in te spuiten en weer op te halen, al naargelang de behoefte. De aanleg en de technische werkzaamheden stonden onder toezicht van het Poolse olie- en gasbedrijf PGNiG, het grootste olie- en gasbedrijf van het land. Daarbij zijn strikte milieurielichtenoeren nageleefd.

Verdubbeling van de capaciteit

De gasopslagcapaciteit op het terrein is meer dan verdubbeld, van 575 miljoen naar 1,2 miljard kubieke meter. Hierdoor is een maximaal onttrekkingstempo van 4,8 miljoen m³ per dag mogelijk. Er zijn plannen om de komende paar jaar nog extra opslagcapaciteit toe te voegen.

„De investering in Wierzchowice was cruciaal. Hierdoor kan Polen zijn gasreserves op een toereikend niveau houden”, aldus Robert Kątuża van het Poolse ministerie van Regionale Ontwikkeling: „Dit is van groot belang om seizoensvariaties in de consumptie op te vangen, of momenten waarop de gasleveringen kort minder zijn of worden onderbroken. Deze infrastructuur is eveneens belangrijk voor de EU-strategie van energieveiligheid en de ontwikkeling van een gemeenschappelijke gasmarkt.”

In het kader van de EU-plannen heeft Polen zich ten doel gesteld de capaciteit van de ondergrondse aardgasopslagfaciliteiten uit te breiden met bijna 60%. Er zijn momenteel drie gasopslaglocaties die in aanmerking komen voor EU-financiering: Wierzchowice, Strachocina en Kosakowo. Hiervan is Wierzchowice de grootste.

▶ MEER INFORMATIE VINDT U OP
<http://www.osm.pgnig.pl>

►BRNO, TSJECHIË

► NIEUWE MATERIALEN VORMEN MET BEHULP VAN NANOTECHNOLOGIE

De nanotechnologie opereert op het niveau van atomen en moleculen, en is daarom onzichtbaar voor het blote oog. Omdat het mogelijk is om materialen te modifieren en nieuwe materialen te ontwikkelen – in uiteenlopende sectoren zoals de gezondheidszorg en de productie-industrie – kan de nanotechnologie van grote invloed voor de toekomst zijn. In een opkomend regionaal O&O-centrum in Brno worden momenteel de grenzen van deze technologie verlegd, nieuwe toepassingen ontwikkeld en de nanotechnologiespecialisten van de toekomst opgeleid.

Nanotechnologie kan worden gebruikt om materialen met unieke eigenschappen te ontwikkelen. Deze materialen kunnen ter vervanging dienen van de materialen in de huidige productieprocessen, die soms minder milieuvriendelijk en financieel niet efficiënt zijn. Om die reden krijgt onderzoek naar nanotechnologie steeds meer prioriteit in Tsjechië en de gehele EU.

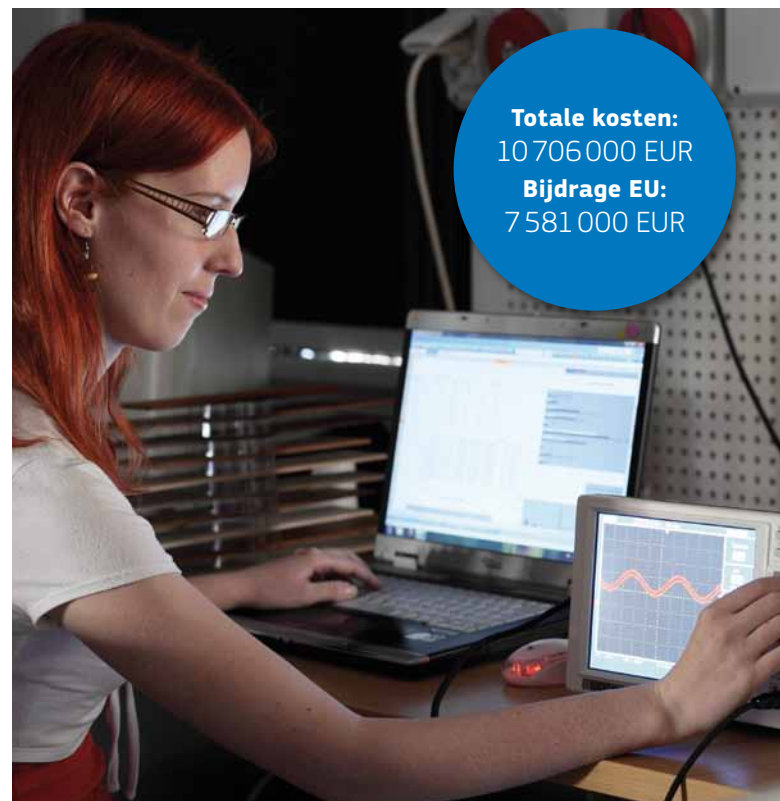
Het regionale O&O-centrum voor goedkoop plasma en nanotechnologische oppervlaktebehandeling is gevestigd te Brno, de tweede stad van het land. Het project, dat deels wordt gefinancierd uit het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling, is erop gericht een centrum te creëren dat voldoet aan de toenemende vraag van innovatieve industriële bedrijven naar productieprocessen waarvoor de ontwikkeling en het gebruik van geavanceerde nanotechnologie nodig is. Dit zal echter moeten gebeuren op basis van minimale investeringen en lage operationele kosten, en met een minimale ingreep in de huidige productieprocessen.

Verandering van de oppervlakte-eigenschappen

„Wij kunnen putten uit vijftig jaar ervaring en onderzoek aan het Instituut van Fysieke Elektronica van de Faculteit der Natuurwetenschappen van de Masaryk Universiteit”, aldus Jan Čech, lid van het projectuitvoeringsteam. Hij wijst erop dat door de momenteel ontwikkelde plasmatechnologieën de oppervlakten van materialen kunnen worden aangepast en gemodificeerd. Voorbeelden daarvan zijn onder meer

sterker gelijmde verbindingstukken, betere inkt of kleurendruk, of dünnere vernissen. Zo kan worden gezorgd dat materialen bestendiger tegen slijtage zijn, biocompatibel zijn of antibacteriële eigenschappen hebben. „Dit doen wij door middel van koud elektrisch plasma, dat wordt gegenereerd onder atmosferische druk”, aldus Čech. Hij voegt eraan toe dat plasma ook wel de „vierde staat” van stoffen wordt genoemd, omdat het vast, vloeibaar noch gasvormig is.

De technologieën die worden ontwikkeld in het O&O-centrum van Brno kunnen worden toegepast in traditionele Tsjechische industrieën, zoals de textiel-, glas- of auto-industrie, evenals in de elektronische industrieën wereldwijd. Het centrum biedt ook opleidingsmogelijkheden aan jonge beroepsbeoefenaars die een loopbaan willen starten in de sector nano- en plasmatechnologieën.

Totale kosten:
10 706 000 EUR
Bijdrage EU:
7 581 000 EUR

►MEER INFORMATIE VINDT U OP
<http://www.nanocontact.cz/en/home>

▶NOORDELIJK PROGRAMMA VOOR DE PERIFERIE (NPP)*

▶BEVORDERING VAN BIO-ENERGIEMARKTEN OP HET PLATTELAND

Plattelandsregio's in de noordelijke periferie van Europa bieden tal van eigen hernieuwbare energiebronnen, met name hout en mariene biomassa. Met vier landen is een transnationaal project opgezet met als doel de plaatselijke brandstofmarkten te ontwikkelen die tot deze hernieuwbare bronnen toegang hebben.

Aangezien de EU ernaar streeft in 2020 20% van de energie afkomstig te laten zijn van hernieuwbare bronnen, is biomassa van steeds groter belang voor de Unie. Het project RASLRES („Regional Approaches to Stimulating Local Renewable Energy Solutions” – Regionale benaderingen voor de bevordering van plaatselijke oplossingen voor hernieuwbare energie) is erop gericht het gebruik en de afname van plaatselijk geproduceerde bio-energiebronnen in plattelandsgebieden in de noordelijke perifere regio van Europa te vergroten. Dit zou moeten leiden tot grote economische, sociale en ecologische voordelen voor de plaatselijke gemeenschappen.

In het project komen partners bijeen uit Ierland, Noord-Ierland, Schotland en Zweden. Gezamenlijk wordt gekeken naar manieren om markten voor hernieuwbare energie op te bouwen op basis van plaatselijk hout, mariene biomassa (zeewier) en rietgras, een energiegewas dat goed groeit in Noord-Europa. „Wij willen plaatselijke banen genereren uit plaatselijke energie”, aldus Ian Brannigan, waarnemend algemeen directeur van de Western Development Commission (Ierland), een van de projectleiders.

Online hulpmiddel voor bio-energie

Het unieke van dit strategische project is dat de aandacht uitgaat naar de volledige toeleveringsketens. Dit betekent dat er wordt gezorgd dat iedereen, van de leveranciers tot en met de gebruikers, ervan uit kan gaan dat deze biobrandstoffen zullen worden geproduceerd op basis van voldoende kwaliteit en kwantiteit om zelfonderhoudende plaatselijke markten voor hernieuwbare energie te creëren.

Het nieuwe online hulpmiddel van het project, de „Bioenergy Tool”, die is gelanceerd door de Ierse Minister van Milieu, draagt in grote mate bij aan deze garantie. Het hulpmiddel is gericht op energieleveranciers en -gebruikers in alle vier de partnerlanden en biedt plaatselijke, regionale en landelijke informatie over houtbrandstof, mariene biomassa en rietgras.

„De Bioenergy Tool ondersteunt het besluitvormingsproces met als doel de overgang van de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen naar een groter gebruik van hernieuwbare energiebronnen te versnellen”, aldus Nicolas Forsling, hoofd van het secretariaat van het NPP. De tool gaat vergezeld van een bio-energiecalculator, die gebruikers laat zien wat zij financieel en qua uitstoot ongeveer kunnen besparen als zij overstappen van fossiele brandstoffen op biobrandstoffen voor hun energiebehoeften.

▶MEER INFORMATIE VINDT U OP
<http://www.raslres.eu/bioenergy-tool/>

* Ierland, Verenigd Koninkrijk en Zweden

► UMBRIË, ITALIË

► SYSTEEM VOOR GEVOUWEN KLEDING KRIJGT WERELDWIJD AANDACHT

Het op grote schaal verplaatsen en distribueren van kleding kan een tijdrovende aangelegenheid zijn. Een bedrijf in Umbrië heeft een oplossing voor dit probleem en produceert ongeveer 700 geautomatiseerde systemen per jaar. Onlangs heeft het bedrijf een automatische distributeur van gevouwen kleding ontwikkeld, een product dat de lat van de innovatie nog weer wat hoger legt.

Metalprogetti Spa is gevestigd in Perugia en is gespecialiseerd in het beheer en de distributie van hangende kleding. De door het bedrijf ontwikkelde systemen worden wereldwijd verkocht voor gebruik in sectoren die variëren van stome-rijen tot industriële wasserettes.

Het beheer en de behandeling van kleding kan bij bedrijven en fabrieken voor tal van problemen zorgen, met name als elk kledingstuk afzonderlijk moet worden opgeslagen en gesorteerd. Metalprogetti zorgt ervoor dat deze processen worden vereenvoudigd, voornamelijk op basis van automatisering. Elk systeem is modulair en wordt speciaal op de behoeften van de klant toegespitst.

Onderzoek en ontwikkeling zijn van groot belang voor de onderneming. Alleen zo kan zij concurrerend blijven. Het bedrijf beschikt over een intern laboratorium met negen voltijdse medewerkers. Ook wordt er samengewerkt met de technische faculteit van de Universiteit van Perugia. Metalprogetti beschikt over meer dan veertig exclusieve patenten als gevolg van de unieke technologie van haar producten.

Automatisch vouwen van kleding

Het onderzoeksproject „Studie en onderzoek voor de ontwikkeling van een innovatieve distributeur van gevouwen kleding” ontving steun uit het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling, die werd toegekend door de regio Umbrië. Zo is een speciaal systeem voor de distributie van gevouwen kleding ontstaan – ontworpen voor gebruik in ziekenhuizen, onderzoeksinstituten, verpleegtehuizen, sauna- en sportcentra, fabrieken, enz., ofwel plaatsen waar het personeel een uniform of persoonlijke beschermende kleding moet dragen.

Totale kosten:

242 700 EUR

Bijdrage EU:

84 900 EUR

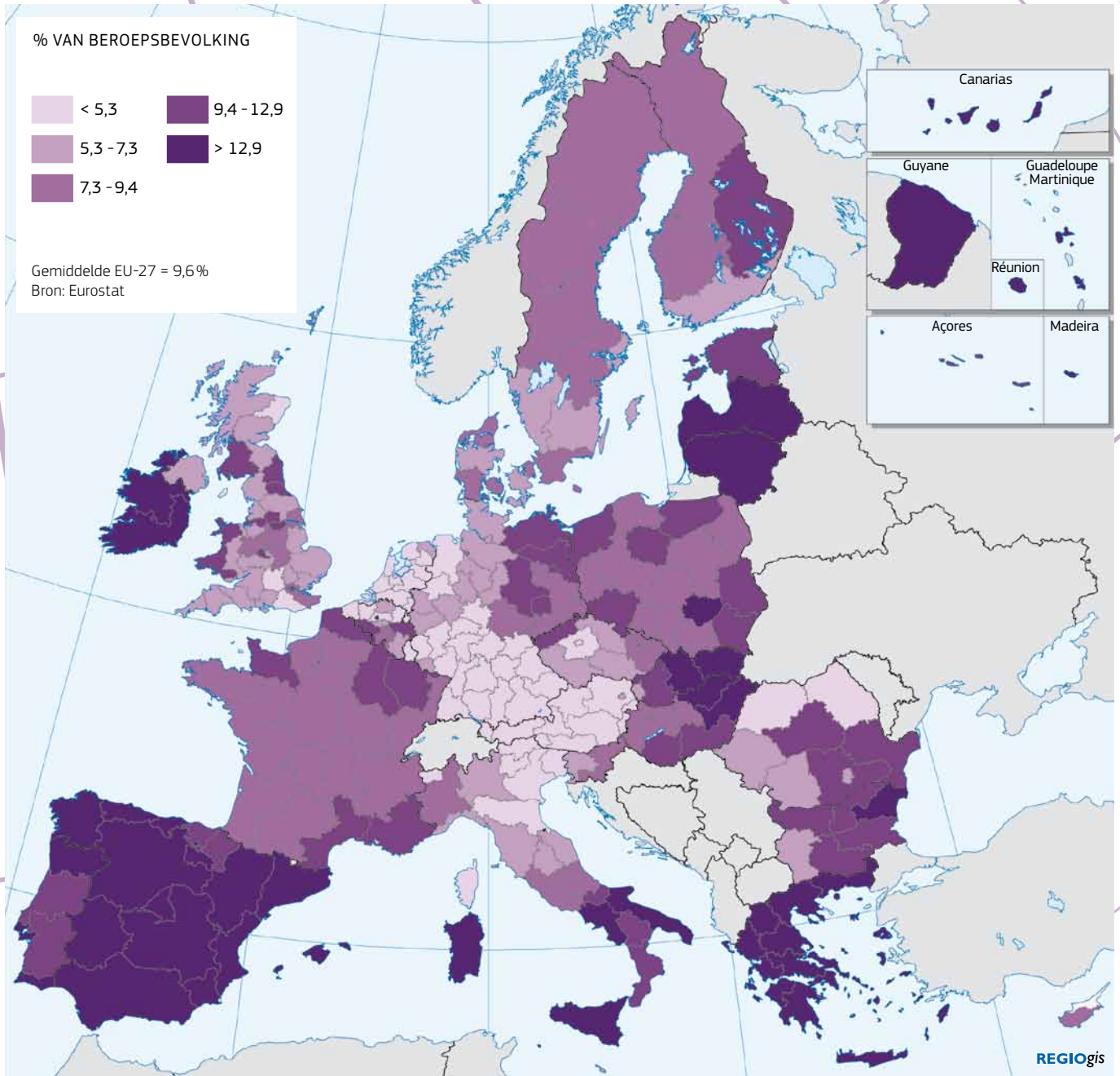
„Dit nieuwe distributiesysteem van gevouwen kleding, bedoeld voor de distributie en levering van uniformen, wordt nu wereldwijd verkocht”, aldus Dr. Willebrord Sluijters, medewerker bij het DG Regionaal beleid van de Europese Commissie, die recentelijk een bezoek bracht aan het bedrijfsterrein: „Het brengt het aantal handelingen terug tot een minimum en maakt bewerkelijke procedures voor inspectie, sortering en ordersamenstelling overbodig.”

Door het nieuwe systeem kunnen kledingstukken en/of overige artikelen gemakkelijk worden opgehaald en afgeleverd. Het systeem biedt tevens een volledig betrouwbare traceerbaarheid van de activiteiten, aangezien de hoeveelheid artikelen die door de afzonderlijke gebruiker worden opgehaald, kunnen worden bijgehouden. Bovendien kan de distributeur ook gevouwen kledingstukken en/of overige objecten verwerken die niet zijn ingepakt. Hierdoor hoeft er geen speciale inpaklijn te worden opgezet en is ook het beheer mogelijk van de levering van artikelen die vanwege hun omvang of vorm niet kunnen worden ingepakt.

► MEER INFORMATIE VINDT U OP

<http://www.metalprogetti.it>

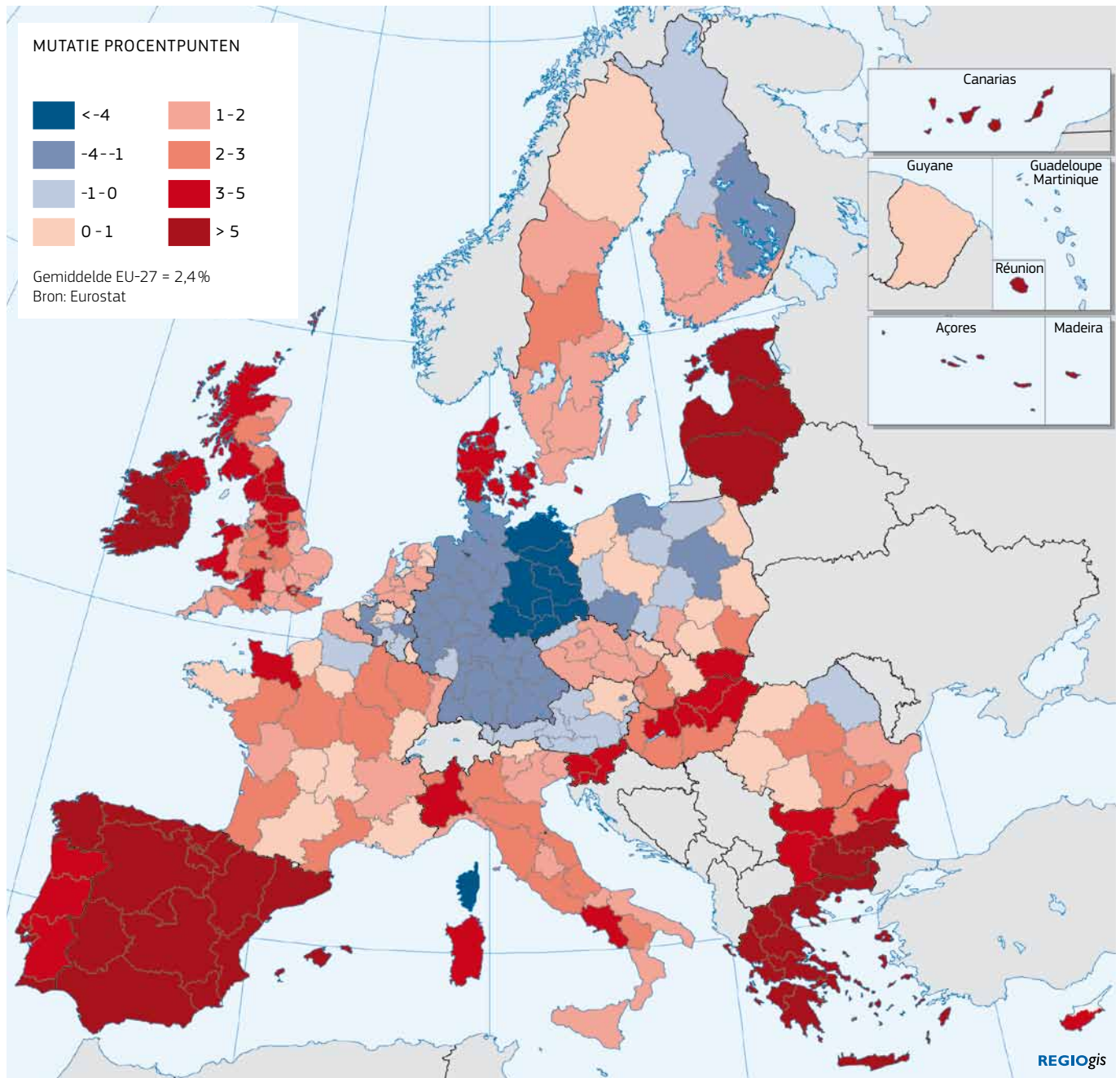
▶ WERKLOOSHEIDSCIJFER 2011

Tussen de regio's van de EU-27 kunnen de werkloosheids-cijfers aanzienlijk uiteenlopen. Een op de drie regio's heeft een werkloosheidscijfer van meer dan 10%. De hoogste cijfers zijn genoteerd in regio's in Spanje en Griekenland en in de Franse overzeese departementen. In deze drie lidstaten vinden wij het merendeel terug van de 41 regio's met een

werkloosheidscijfer van meer dan 15% (afgezet tegen nog maar 26 regio's in 2010). In 46 regio's is daarentegen een werkloosheidscijfer genoteerd van minder dan 5%, een stijging ten opzichte van 34 regio's in 2010. Deze regio's zijn voornamelijk terug te vinden in Oostenrijk, Duitsland, België en Nederland.

▶ VERLOOP VAN HET WERKLOOSHEIDSCIJFER TUSSEN 2007 EN 2011

Tussen 2007 en 2011 is het werkloosheidscijfer gestegen in drie van de vier regio's. Een aantal regio's in Spanje, Griekenland, Ierland en de Baltische staten is het hardst getroffen door de economische crisis in Europa. In sommige regio's is een stijging van het werkloosheidscijfer genoteerd

met meer dan 5 procentpunten. In een aantal regio's in Duitsland, voornamelijk in de oostelijke deelstaten (gedeeltelijk vanwege de arbeidsmobiliteit), Oostenrijk, België, Polen en Finland is de werkloosheid echter gedaald.

▶ LOKALE ONTWIKKELINGSBENADERINGEN VOOR BETERE TERRITORIALE COHESIE

BEVINDINGEN VAN EEN RECENTE EVALUATIE

Lokale ontwikkelingsbenaderingen en lokale partnerschappen zijn centrale aspecten van het toekomstig cohesiebeleid. Om een meer geïntegreerde benadering van territoriale ontwikkeling te bevorderen, kunnen plaatselijke partijen in de komende programmeringsperiode gebruikmaken van instrumenten zoals door de gemeenschap aangestuurde plaatselijke ontwikkeling, geïntegreerde territoriale investeringen en innovatieve stedelijke acties.

In een recente evaluatie – „Contribution of local development in delivering interventions co-financed by the European Regional Development Fund (ERDF) in the past two programming periods 2000–2006 and 2007–2013” (Bijdrage van lokale ontwikkeling aan de uitvoering van door het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) gedurende de twee afgelopen programmeringsperioden 2000–2006 en 2007–2013 gefinancierde maatregelen) – die is verricht door het Istituto per la Ricerca Sociale (IRS) en het Institut de Govern i Politiques Publiques (IGOP), zijn de ervaringen van vijf regio's op een rij gezet (zie kader 1). Dit moet een beeld geven van de meerwaarde van lokale ontwikkeling voor een effectieve uitvoering van het cohesiebeleid. In de evaluatie worden de potentiële voordelen en beperkingen van de benadering beschreven en worden nuttige aanbevelingen voor de toekomst gedaan.

In de evaluatie wordt de literatuur over lokale ontwikkeling geanalyseerd en worden de meest gebruikte lokale ontwikkelingsbenaderingen beschreven, met inbegrip van de sterke en zwakke punten van elk daarvan en de institutionele capaciteit die nodig is voor een doelmatige uitvoering. In de evaluatie wordt voor de 38 operationele programma's waaraan de grootste bedragen aan EFRO-middelen aan territoriaal beleid zijn toegewezen, gekeken naar de wijzen waarop de lokale ontwikkelingsbenaderingen in de diverse gebieden functioneren. Dit vormt de basis voor de selectie van vijf casestudy's voor nader onderzoek. In elke regionale casestudy wordt het netwerk tussen de voornaamste partijen doorgelicht, met als doel de bestuursstructuur in kaart te brengen. Deze vormt immers een cruciaal aspect van de lokale ontwikkelingsbenadering.

In deze regio's kwam een aantal gemeenschappelijke kenmerken voor lokale ontwikkelingsbenaderingen naar voren:

- aandacht voor de sociale en economische ontwikkeling van achterstandsgebieden;
- verwijzing naar een specifiek grondgebied;
- integratie van verschillende sectorale beleidsmaatregelen;
- mobilisatie van een veelheid aan verschillende partijen, ook op plaatselijk niveau.

Cádiz

DIT ZIJN DE VIJF NUTS 2-REGIO'S* DIE ONDER DEZE STUDIE EN DE MINICASESTUDY'S VIELEN OM VOORBEELDEN VAN GOEDE PRAKTIJKEN TE VINDEN:

- URBANA CADIZ-project, Andalusië (ES)
- Buurtmoeders, Berlijn (DE)
- Geïntegreerd programma voor stedelijke ontwikkeling, Severozápad (CZ)
- PIT 1 Tavoliere, Puglia (IT)
- Capaciteitopbouw van de Raad van Wales voor Vrijwillige Actie, West-Wales en The Valleys (UK)

* Nomenclatuur van territoriale statistische eenheden

Berlijn

De studie bevat de volgende bevindingen ten aanzien van lokale ontwikkelingsbenaderingen bij de uitvoering van door het EFRO gefinancierde maatregelen:

- Lokale ontwikkelingsbenaderingen dragen bij aan een betere rol van lokale autoriteiten en gemeenten. De meest voorkomende institutionele regeling voor lokale ontwikkeling is de betrokkenheid van gemeenten bij de planning en uitvoering van Europees cohesiebeleid.
- Lokale ontwikkelingsbenaderingen vereisen „tijd“: de continuïteit van de programma's vanuit territoriaal, thematisch en bestuurlijk gezichtspunt is van het grootste belang.
- „Pure lokale ontwikkelingsbenaderingen“ werken beter als *capaciteitsopbouw* een van de doelstellingen en een van de belangrijkste maatregelen is. De partijen aan de basis (d.w.z. kleine non-gouvernementele organisaties, sociale ondernemingen, micro-ondernemingen) en projectmedewerkers moeten ondersteuning en bijstand krijgen om de capaciteit op te bouwen die nodig is om de ontwikkeling van de gemeenschap een impuls te geven.

Uit de evaluatie bleek dat door de gemeenschap aangestuurde plaatselijke ontwikkeling (artikel 28-31 van de verordening betreffende gemeenschappelijke bepalingen) een van de mogelijke manieren vertegenwoordigt om de lokale ontwikkelingsbenadering vorm te geven en de vruchten te plukken van een nadruk op territoriale gerichtheid, beleidsintegratie en de betrokkenheid van belanghebbenden. Onder andere omstandigheden zijn ook andere alternatieven mogelijk.

„Lokale ontwikkelingsbenaderingen komen in alle soorten en maten voor. Het is gewoon niet mogelijk deze terug te brengen tot een enkel model – een soort van pasklare aanpak.“

In de studie worden drie belangrijke modellen voor lokale ontwikkeling besproken:

- **De puur lokale ontwikkeling:** beperkte territoriale gerichtheid, geïntegreerde thematische benadering en inclusief partnerschap.
- **Corrigerende acties in sectoraal beleid:** brede of beperkte territoriale gerichtheid, enkele thematische gerichtheid, partnerschap zowel als middel en als doel.
- **De lokale ontwikkelingsbenadering in het kader van regionaal beleid:** bredere regionale gerichtheid, geïntegreerde benadering en strategisch partnerschap.

Uiteindelijk wordt geconcludeerd dat er nieuwe evaluatiebenaderingen en -middelen nodig zijn om de tussentijdse doelstellingen van de benadering – de dimensies integratie en partnerschap – en meer in het algemeen de algehele bijdrage van lokale ontwikkelingsbenaderingen in kaart te brengen.

►MEER INFORMATIE VINDT U OP

Het volledige verslag kunt u downloaden op:
http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/evaluation/pdf/eval2007/local_dev_final.pdf

► HET BLIJFT MAAR BERGOPWAARTS GAAN MET REGIOSTARS-WINNAAR ECO WORLD STYRIA

ECO World Styria, de „cleantech“-cluster in Oostenrijk die in 2012 de RegioStars-prijs in de categorie „slimme groei” kreeg toegekend, ontwikkelt zich van goed tot beter.

De Europese prijs heeft een verdere impuls gegeven aan de innovatieve concentratie van groene technologieorganisaties, die nu een stuwende kracht vormt achter de economie van de Oostenrijkse provincie Stiermarken.

Bernhard Puttinger, algemeen directeur ECO World Styria, legt uit dat de prijs reeds heeft bijgedragen aan een beter internationaal profiel van de Oostenrijkse cleantech-cluster: „In de regionale, nationale en internationale pers zijn tal van artikelen verschenen over onze groene-technologievallei. Het mediacommentaar was uitermate gunstig en heeft ons duidelijk gepositioneerd als voorbeeld van goede praktijken op dit gebied.”

Internationale cleantech-magneet

Sterker nog, de cleantech-cluster ontwikkelt zich tot een magneet die internationale deskundigen op het vlak van energie- en milieutechnologie aantrekt.

„Bijna elke week zijn er wel delegaties die onze groene-technologievallei komen bezoeken om te kijken hoe ECO World Styria functioneert en welke bedrijven er allemaal actief zijn”, aldus Puttinger: „Dit jaar hebben wij bezoek gehad van 250 deskundigen op dit vlak, onder meer uit Brazilië, Rusland, de Verenigde Staten, China, Frankrijk en Zuidoost-Europa. In september stuurt een investeringsgroep uit Frankrijk een delegatie die komt kijken naar onze portefeuille van snelgroeibedrijven.”

Volgens Puttinger is de RegioStars-prijs een eerbetoon aan de innovatieve mentaliteit van de 180 bedrijven en onderzoeksinstellingen die in de Oostenrijkse cleantech-cluster actief zijn op het gebied van energie- en milieutechnologie. „Verder is het een bevestiging dat Stiermarken tot de internationale topregio's behoort voor de verdere ontwikkeling van geavanceerde groene technologieën”, benadrukt hij.

Exporthandelen

De toekenning van de RegioStars-prijs in de categorie „slimme groei” aan de cleantech-cluster in Stiermarken ging gepaard met het volgende jurycommentaar: „Het ECO World Styria-project springt er ten aanzien van alle aspecten van innovatie van nieuwe diensten uit. Het heeft het clusterconcept naar een nieuw niveau van kwaliteit en internationalisering getild. De prestaties zijn uitstekend: er is ondersteuning gegeven aan de vestiging van nieuwe bedrijven, er zijn 5000 nieuwe banen gecreëerd en er worden indrukwekkende groei-percentages gerealiseerd. Als zodanig vormt ECO World een belangrijke bron van inspiratie voor andere regio's in Europa.”

„Bepalend bij de toekenning van deze Europese prijs waren volgens mij de dynamiek waarmee ECO World Styria zich ontwikkelt en de nieuwe impulsen die de cluster de regio biedt door middel van de ontwikkeling van groene technologieën”, voegt Puttinger toe. ECO World Styria is momenteel goed voor meer dan 8% van het bruto regionaal product van Stiermarken.

De jury van RegioStars sprak met name lof uit voor de innovatieve diensten die door ECO World Styria aan ondernemingen worden geboden, zoals marktintelligentie en bedrijfsnetwerken, die de groei van de export ondersteunen. De rondetafelgesprekken over technologie die door de cluster worden georganiseerd en de Cleantech Innovators Club hebben innovatieve commerciële en onderzoeksprojecten gegenereerd.

Epicentrum van milieutechnologie

ECO World Styria is in 2005 opgericht met als doel zich te specialiseren in energie- en milieutechnologie en in Stiermarken een groene technologievallei van wereldformaat te creëren. ECO World Styria speelt een voorname rol bij de uitvoering van het economische beleid van de Oostenrijkse provincie en vormt een belangrijke component van de nieuwe economische strategie van Stiermarken.

In 2011 hadden de clusterondernemingen in de vallei 32000 mensen in dienst. De algehele omzet van deze bedrijven liep op tot 7,7 miljard EUR, met een exportquota van ongeveer 90%.

► MEER INFORMATIE VINDT U OP
<http://www.eco.at>

► BEKENDMAKING FINALISTEN

Voor de volgende editie van de RegioStars-prijzen zijn 27 projecten in vijf categorieën geselecteerd. De winnaars worden bekendgemaakt tijdens de ceremonie in Brussel op 7 februari 2013. Tot de finalisten behoort ook een aantal projecten op het gebied van Europese Territoriale Samenwerking (ETS).

SLIMME GROEI

- Technopol Programme, Neder-Oostenrijk (AT)
- CoOPTICS – Innovation to markets, Thüringen (DE)
- University-Business Knowledge Transfer, Castilla y León (ES)
- UPTEC – Parque de Ciência e Tecnologia da Universidade do Porto, Noord-Portugal (PT)
- SLIM III, Noordmidden-Zweden (SE)
- Innovation In Crops (InCrops), Oost-Engeland (UK)

DUURZAME GROEI

- Green Business Growth in SMEs, Zuid-Denemarken (DK)
- ENWORKS Resource Efficiency Support, Noordwest-Engeland (UK)
- Waterstof Vlaanderen/Zuid-Nederland (ETC)
- MED-Laine, Sardinië, Toscane en Hoog-Corsica (ETC)
- Cradle to Cradle Islands, Noordzee-regio (ETC)

INCLUSIEVE GROEI

- The Living Lab on Wellbeing Services and Technology, West-Finland (FI)
- Individual Employment Paths, Warmińsko-Mazurskie (PL)
- Strides Alliance Partnership, Wales (UK)
- PASE – Public Policies and Social Enterprises, Marken (leidinggevende regio) (ETC)
- SUCCESS, Kent (leidinggevende regio) (ETC)

CITYSTAR

- WienWin, Wenen (AT)
- Park Spoor Noord, Antwerpen (BE)
- Neighbourhood Management, Berlijn (DE)
- Revitalisation of Mill Islands, Bydgoszcz (PL)
- MalmöLund – Metropolitan region, Malmö (SE)

VOORLICHTING EN COMMUNICATIE

- www.efro.be – West-Vlaanderen (BE)
- www.eu-fonds.brandenburg.de – Brandenburg (DE)
- www.agenciasopa.es – Andalusië (ES)
- www.esparama.lt – Litouwen (LT)
- COSAFE, Västerbotten (SE)
- www.interact-eu.net – Bratislava (leidinggevende regio) (ETC)

► MEER INFORMATIE VINDT U OP

http://ec.europa.eu/regional_policy/cooperate/regions_for_economic_change/regiostars_en.cfm

AGENDA

15-16 NOVEMBER 2012

_Metz (FR)

Rurban-conferentie

27-28 NOVEMBER 2012

_Regensburg (DE)

1ste Jaarlijks Forum over de EU-strategie voor het Donaugebied

3-4 DECEMBER 2012

_Parijs (FR)

Gezamenlijke bijeenkomst van de INFORM- en INIO-netwerken

7 FEBRUARI 2013

_Brussel (BE)

Uitreiking RegioStars-prijzen 2013

Meer informatie over deze evenementen is te vinden in de sectie Agenda van de Inforegio-website:

http://ec.europa.eu/regional_policy/conferences/agenda/index_nl.cfm

**LAAT
UW
STEM
HOREN**

Wat zijn de resultaten van het cohesiebeleid in uw regio? We zijn benieuwd naar uw verhalen waarin de resultaten en tastbare voordelen voor burgers naar voren komen.

Ook kunt u ons vertellen over uw voorbereidingen voor de volgende programmeringsperiode.

Een selectie uit de bijdragen wordt gepubliceerd in de volgende editie van *Panorama*.

Stuur uw inzending naar:

regio-panorama@ec.europa.eu

ISSN 1725-8146

© Europese Unie, 2012

Overneming met bronvermelding toegestaan.

Publicatiebureau

Europese Commissie, Directoraat-generaal Regionaal beleid
Communicatie, informatie en betrekkingen met andere landen
Raphaël Goulet
Tervurenlaan 41, B-1040 Brussel
E-mail: regio-panorama@ec.europa.eu
Internet: http://ec.europa.eu/regional_policy/index_nl.htm